

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce
Bc. Lucie Tomášková, Dis.

Analýza zájmového vzdělávání dospělých v Krnově

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, výhradně s použitím pramenů a literatury uvedených v této práci. Zároveň prohlašuji, že odevzdaná verze a elektronická verze nahraná do IS/STAG jsou identické.

V Olomouci dne 3.6.2021

.....

podpis

Poděkování

Děkuji JUDr. Zdence Novákové, Ph.D. za odborné vedení a podnětné rady při zpracovávání diplomové práce. Děkuji také respondentům za vyplnění dotazníků, bez nichž by výzkumné šetření nebylo možné realizovat.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Tomášková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Analýza zájmového vzdělávání v Krnově
Název v angličtině:	Analysis of Interest Adult Education in Krnov
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na zájmové vzdělávání dospělých. Teoretická část charakterizuje zájmové vzdělávání v kontextu celoživotního učení, definuje jeho funkce a bariéry, které dospělým mohou bránit při vzdělávání. Popisuje jednotlivé typy, metody a formy zájmového vzdělávání. Cílem empirické části diplomové práce je zjistit, jak dospělí obyvatelé města Krnova tráví svůj volný čas a zda jsou s nabídkou zájmového vzdělávání spokojeni, a to prostřednictvím vlastního výzkumného šetření, jež je výstupem této práce.
Klíčová slova:	Celoživotní vzdělávání, dospělost, Krnov, volný čas, zájmové vzdělávání
Anotace v angličtině:	The diploma thesis is focused on the interest education of adults. The theoretical part characterized interest education in the context of lifelong learning, defines its functions and barriers that can interfere adults during their education. This diploma thesis also describes the particular types, methods and forms of the interest education. The aim of the empirical part of the diploma thesis is to find out how the adult inhabitants of the town Krnov spend their leisure time and whether they are satisfied with the offer of the interest education, through my own research survey, which is the output of this work.
Klíčová slova v angličtině:	Lifelong learning, adulthood, Krnov, leisure time, interest education

Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Dotazník
Rozsah práce:	79 stran + příloha
Jazyk práce:	Český

Obsah

Úvod.....	8
1 Zájmové vzdělávání.....	10
1.1 Zájmové vzdělávání v kontextu celoživotního učení.....	11
1.2 Dospělí jako účastníci zájmového vzdělávání.....	12
1.2.1 Funkce vzdělávání dospělých.....	14
1.2.2 Bariéry vzdělávání v dospělém věku.....	16
1.3 Typy zájmového vzdělávání.....	17
1.4 Metody zájmového vzdělávání dospělých.....	23
1.5 Formy zájmového vzdělávání dospělých.....	24
2 Volný čas.....	26
2.1 Funkce volného času.....	27
2.2 Volný čas a alkohol.....	28
3 Zájmové vzdělávání dospělých v Krnově.....	31
3.1 Pohybová a sportovní výchova.....	32
3.2 Kulturní a estetická výchova.....	33
3.3 Cestování a turistika.....	35
3.4 Oblast environmentální.....	36
3.5 Zdravotní výchova.....	38
3.6 Náboženství a duchovno.....	39
3.7 Jazyková výchova.....	39
3.8 Technickovědecká výchova.....	40
3.9 Další zájmové vzdělávací aktivity pro dospělé.....	41
4 Výzkumné šetření.....	43
4.1 Zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky.....	43
4.2 Cíle empirické části.....	45
4.3 Charakteristika souboru respondentů.....	45
4.4 Metoda šetření.....	45
5 Výsledky výzkumného šetření.....	47
6 Diskuse.....	63
Závěr.....	67
Seznam zkratk.....	68

Seznam použitých zdrojů.....	69
Seznam obrázků.....	77
Seznam tabulek.....	77
Seznam grafů.....	78
Seznam příloh.....	79

Úvod

„Vzdělání si libují ve svobodných uměních a rádi se jim věnují... Usilují též o to, aby věděli, jaký byl průběh věků, jak daleko jsme od počátku, aby s minulostí na očích upravovali přítomnost k lepšímu pro užitek budoucnosti.“ (Jan Amos Komenský, Řeč o vzdělávání ducha)

Koncept celoživotního učení je aktuálním, diskutovaným tématem současnosti a rozvoj individuálních zájmů prostřednictvím cílevědomého působení se bezesporu odráží nejen v kvalitě života každého jedince, ale přeneseně i v kvalitě života celé společnosti. Člověk se učí celý život a podstatou lidské existence je naučit se reagovat na změny. Již ve starověkém Řecku vzniká myšlenka, že člověk může dosáhnout určité dokonalosti jen výsledkem vlastní námahy (myšlenka paideia, Sokrates, Platon). Volný čas je velmi hodnotnou veličinou v životě každého z nás a vztah k němu si vytváříme celý život. To, jakým způsobem ho trávíme ovlivňuje zejména sociální prostředí, ve kterém se pohybujeme, výchova, životní styl a také životní období, ve kterém se právě nacházíme. Jak uvádí Pávková (2008), trávení volného času člověka a jeho zařazení do hodnot je jedním z hlavních ukazatelů životního stylu. Právě životní styl ovlivňuje člověka ve všech směrech jeho osobnosti a stylu chování, včetně sociální interakce, posuzování volného času a nakládání s ním. V dospělosti je volný čas z velké části ovlivněn profesí, kterou zastáváme, rodinným a zdravotním stavem, ekonomickými poměry a zájmy, které preferujeme. Zájmové vzdělávání pomáhá dospělým uspokojit osobní potřeby a rozvíjet osobnost různými směry. Jedná se tedy o souhrn různorodých aktivit, kterým se jedinec věnuje ve svém volném čase, orientován různými směry a založen především na dobrovolnosti. V současné době je nabídka zájmových aktivit pestrá, ovšem podle mého názoru zaměřená více na potřeby dětí a mládeže. To samé platí i v oblasti aktuálně dostupných publikací. Diplomová práce se snaží zanalyzovat potřeby dospělých města Krnova v oblasti zájmového vzdělávání. Zjistit, které důvody je vedou k účasti na zájmovém vzdělávání, analyzovat nabídku zájmového vzdělávání dospělých v Krnově, zhodnotit a interpretovat spokojenost respondentů s aktuální nabídkou. Na základě těchto cílů byla zvolena struktura práce.

Hlavním cílem celé diplomové práce bylo zaměřit se na zájmové vzdělávání dospělých, kterému v odborné literatuře není věnováno tolik času, jako je tomu u dětí a mládeže. I přes to, že volný čas v produktivním věku patří stejně jako u mladší generace k významné hodnotě života každého jedince.

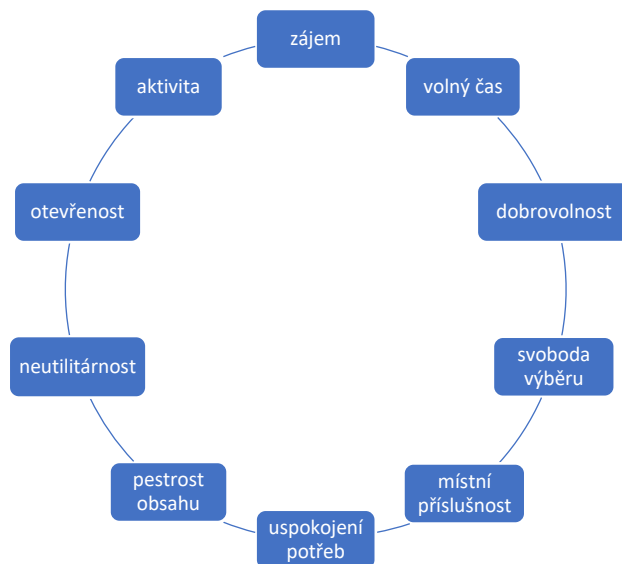
Diplomová práce je složena ze dvou částí, teoretické a empirické. Teoretická část se zaměřuje na popis základních pojmů, jako je zájmové vzdělávání, a to zejména v kontextu celoživotního učení. Definiuje jeho funkce, možné bariéry, typy, metody a formy. Druhá kapitola se věnuje volnému času, jeho hlavní funkci s ohledem na potřeby dospělé populace a poukazuje i na možnou spojitost v odlišném prožívání volného času ve vztahu ke konzumaci alkoholu. Třetí kapitola se zaměřuje na město Krnov a jeho nabídku zájmových vzdělávacích aktivit pro danou cílovou skupinu. Cílem empirické části diplomové práce bylo zjistit, jak dospělí obyvatelé města Krnova tráví svůj volný čas a zda jsou s nabídkou zájmového vzdělávání spokojeni, a to prostřednictvím vlastního výzkumného šetření, jež je výstupem této práce. Empirická část se zaměřuje na zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky, charakteristiku vybraného souboru respondentů, prezentaci cílů výzkumu, organizaci sběru dat, metodu šetření a analýzu výsledků vlastního výzkumu formou dotazníkového šetření.

1 Zájmové vzdělávání

Tradiční cíle většiny historických, ale i současných vzdělávacích koncepcí vycházejí z představy široce vzdělaného jedince jako autonomní a harmonicky konstituované osobnosti, která se může harmonicky rozvíjet pouze tehdy, pokud jsou souměrně rozvíjeny všechny její složky, a to jak oblast rozumová, charakterová i emocionální (Šerák, 2009).

Zájmové vzdělávání, nebo také sociokulturní vzdělávání, vytváří širší předpoklady pro kultivaci osobnosti na základě jejich zájmů, uspokojuje vzdělávací potřeby v souladu s osobním zaměřením a umožňuje seberealizaci ve volném čase (Palán, 2002).

Andragogický slovník definuje zájmové vzdělávání dospělých jako souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších jednorázových, nebo systematických aktivit a činností dospělých (Průcha, Veteška, 2012). Zájmové vzdělávání je ukotveno ve vyhlášce č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání. Základním rysem, který oblast zájmového vzdělávání odlišuje od ostatních, je především dobrovolnost a neformálnost. Mezi základní charakteristiky zájmového vzdělávání patří:

Obrázek č. 1: Základní charakteristiky zájmového vzdělávání (Šerák, 2009, s. 52)

1.1 Zájmové vzdělávání v kontextu celoživotního učení

Myšlenka nutnosti a přínosu celoživotního učení sahá do daleké minulosti. První zmínky o vzdělávání dospělých lze nalézt již v dílech starých civilizací (Konfucius), dále v antické koncepci scholé (neboli prázdno, volnost, příležitost) a to zejména v dílech Platónových (Ústava), či Aristotelových (Etika Nikomachova) (Barták, 2008). První, kdo přišel s koncepcí celoživotního učení jako učícího se světa byl Jan Amos Komenský (Obecná rozprava o nápravě věcí lidských-4. část Pampediae) (Bednaříková, 2012). Jako přelomový se ukázal rok 1970, který byl vyhlášen OSN jako rok výchovy a vzdělávání. V návaznosti na tyto události v roce 1972 UNESCO zveřejnilo svůj koncept celoživotního vzdělávání pojmenovaný Learning to be: The world of education today and tomorrow, který lze označit za průlomový (Barták, 2008).

Memorandum o celoživotním učení (EK, listopad 2000) definuje pojem celoživotní učení jako veškeré účelné formalizované i neformální činnosti, které souvisejí s učením a průběžně se realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů. Celoživotní učení zahrnuje vzdělávání formální, neformální a informální (Barták, 2008).

Formální vzdělávání se uskutečňuje ve vzdělávacích institucích poskytujících určitý stupeň vzdělání (základní, střední, vysokoškolské a další). Charakteristické znaky formálního vzdělávání v České republice vykazují rovněž vzdělávání předškolní, základní umělecké a jazykové. Jsou definovány jako funkce, obsahy, cíle, způsoby hodnocení a organizační formy.

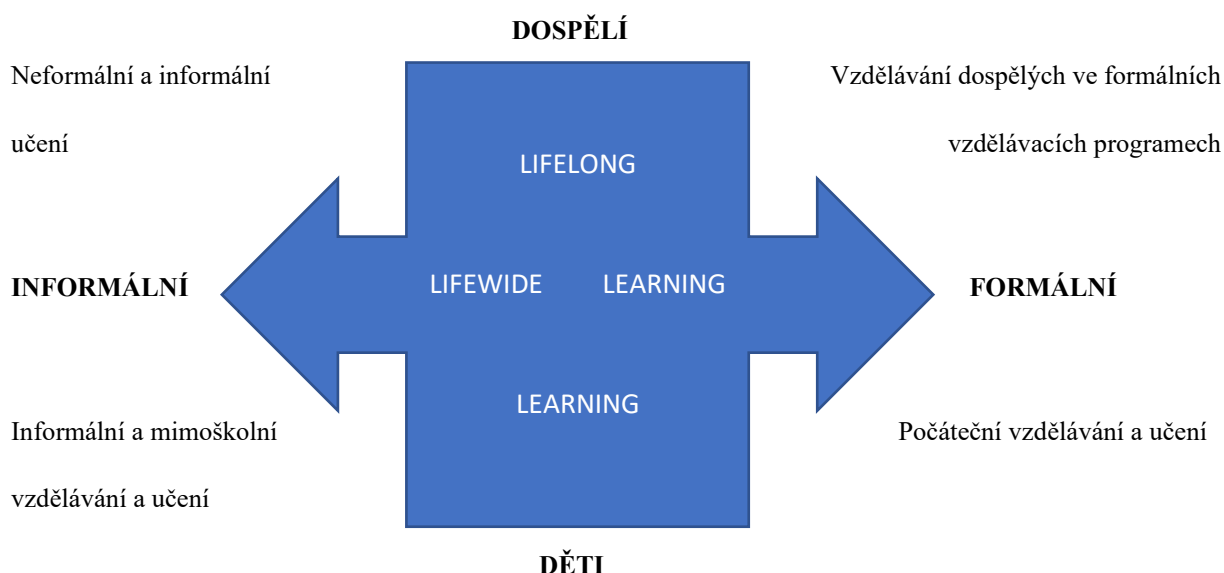
Neformální vzdělávání je zaměřeno na rozvoj znalostí, schopností a dovedností v zařízeních zaměstnavatelů, nestátních neziskových organizacích, v soukromých vzdělávacích institucích, ve školských zařízeních (které poskytuje účastníkům náplň volného času formou libovolné zájmové činnosti), v knihovnách a dalších organizacích. Nutnou podmínkou pro realizaci neformálního vzdělávání je účast odborného lektora, školitele, trenéra, učitele apod., ale nevede k získání stupně vzdělání.

Informální učení lze definovat jako proces spontánního získávání znalostí, schopností a dovedností z každodenních zkušeností a činností v rodině, v práci, ve svém volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání. Toto vzdělávání není organizované a institucionálně koordinované (MŠMT, Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020).

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 ve svém dokumentu uvádí ještě formu **dalšího** vzdělávání a vymezuje ji jako vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním vzděláváním, tedy v podstatě formálním vzděláváním ve výše uvedeném smyslu. Tato definice

je ukotvena v § 2 písm. a) zákona č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů.

Všechny uvedené typy učení je nutné chápat jako homogenní celek a představuje tak nejen celoživotní (lifelong learning), ale rovněž všeživotní (lifewide learning) proces, který probíhá bez ohledu na čas, místo či formu. Znamená to, že učení a vzdělávání nesmí být omezeno jen na instituce, které se jím zabývají, ale člověk by se měl učit na různých místech a v nejrůznějších situacích (Sycha, 2008). Podle Machalové (2004) je to připravenost osobnosti k opakovaným vstupům do vzdělávacího procesu, tedy připravenost permanentně se vzdělávat s konkrétním cílem a výsledky po celý život.

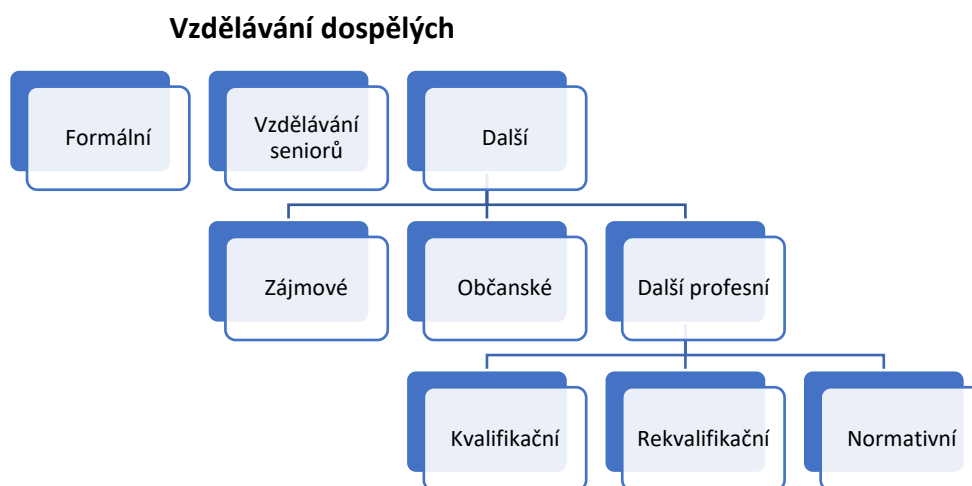
Obrázek č. 2: Vzdělávání v současném světě (Šerák, 2009, s. 17)

1.2 Dospělí jako účastníci zájmového vzdělávání

Pojem dospělost není zcela jednoznačný. Za jedno z kritérií dospělosti označuje Langmeier (2006) dosažení osobní zralosti. Člověk bývá zpravidla pokládán za zralého, když po ukončení dospívání přejímá plnou osobní a občanskou odpovědnost, začíná být ekonomicky nezávislý a přispívá k rozmnožování obecných statků, rozvíjí plně své osobní zájmy, má legalizovaný vztah k životnímu partnerovi, přejal očekávané výchovné úlohy vůči svým potomkům a zároveň se přizpůsobuje svým stárnoucím rodičům. Jiní psychologové (např. A. Maslow) spatřují zralost v rozvinutí a uskutečnění všech nejlepších osobních potencií neboli

v seberealizaci (Langmeier, Krejčířová, 2006). Vágnerová (2000) uvádí dospělost biologickou a psychosociální. Za nejvýznamnější psychické znaky dospělosti považuje samostatnost, relativní svobodu chování a vlastního rozhodování, spojenou se zodpovědností ke vztahu k druhým lidem, za svá rozhodnutí a činy.

Vzdělávání dospělé populace má svá specifika a představuje významnou součást celoživotního vzdělávání. Zahrnuje vzdělávání školní, další profesní, občanské a zájmové vzdělávání. Zájmové vzdělávání pomáhá naplňovat volný čas dospělých, reagovat na jejich individuální potřeby a specifické zájmy. Obsah zájmového vzdělávání dospělých je ovlivňován zaměřením a hodnotovou orientací jedinců, kteří se v rámci tohoto vzdělávání často sdružují do různých zájmových organizací, svazů či klubů (Bednaříková, 2012).

Obrázek č. 3: Zájmové vzdělávání dospělých (Šerák, 2009, s. 20)

Role dospělého člověka je typická většími právy, ale i nárůstem zodpovědnosti a povinností (Vágnerová, 2000). Podle občanského zákoníku je právní osobnost způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Již od 18. století sloužil chronologický věk jako všeobecné kritérium pro stanovení úkolů a rolí, které na sebe jednotlivci v průběhu svého života berou (Sheehyová, 1999).

Vágnerová (2007) rozděluje dospělost na:

- I. Období mladé dospělosti: 20-40 let
- II. Období střední dospělosti: 40-50 let
- III. Období starší dospělosti: 50-60 let
- IV. Období raného stáří: 60-75 let
- V. Období pravého stáří: 75 a více let

Základní znaky dospělosti	
Biologická	Schopnost rodičovství (reprodukční schopnost)
Citová	Odpoutání se od citové závislosti na rodičích
Psychická (mentální)	Přijmout zodpovědnost za výkon rolí (např. otec/matka, manžel/ka, kolega/kolegyně apod.)
Sociologická	Schopnost identifikace a uspokojování individuálních sociálních potřeb (např. potřeba přátelství, sounáležitosti, uznání apod.)
Sociální	Ekonomická nezávislost

Tabulka č. 1: Základní znaky dospělosti (Bednaříková, 2012, s. 17)

1.2.1 Funkce vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých podle Palána (2002) je označení pro základní smysl s důrazem na sladění zájmů a potřeb individua s potřebami celé společnosti. Označují nejobecnější cíle vzdělávání dospělých a rozlišují funkce:

- *humanizační* (obecná humanizace člověka, jeho enkulturace)
- *integrační* (socializace jedince, jeho začleňování do sociálních celků)
- *kvalifikační* (uplatnění na trhu práce)

Dospělí účastníci procesu výchovy a vzdělávání se od mládeže liší především věkem, ale také úrovní vzdělání, životními zkušenostmi, druhem profese, schopnostmi, dovednostmi, vlastnostmi osobnosti, odlišností motivů ke studiu, vzdělávacími potřebami, životním postojem, zájmy, zdravotním stavem a disponibilním časem ke svému rozvoji (Barták, 2008).

Obrázek č. 4: Pyramida učebních motivů (Palán, 2002, s. 126)

Vzdělávání dospělých má i svůj sociální kontext. Je úzce spjato s okolním světem, ve kterém žijeme a jsme jím ovlivňováni. Faktory, které působí na edukaci dospělých jsou dle Merriam, Bierema (2013) především:

- *globalizace*
- *informační společnost*
- *technologie*
- *měníci se demografické údaje*

TABLE 1.4 COUNTRY GROUPINGS BY PARTICIPATION IN ORGANIZED FORMS OF ADULT EDUCATION IN THE PREVIOUS YEAR, POPULATION AGED 16–65

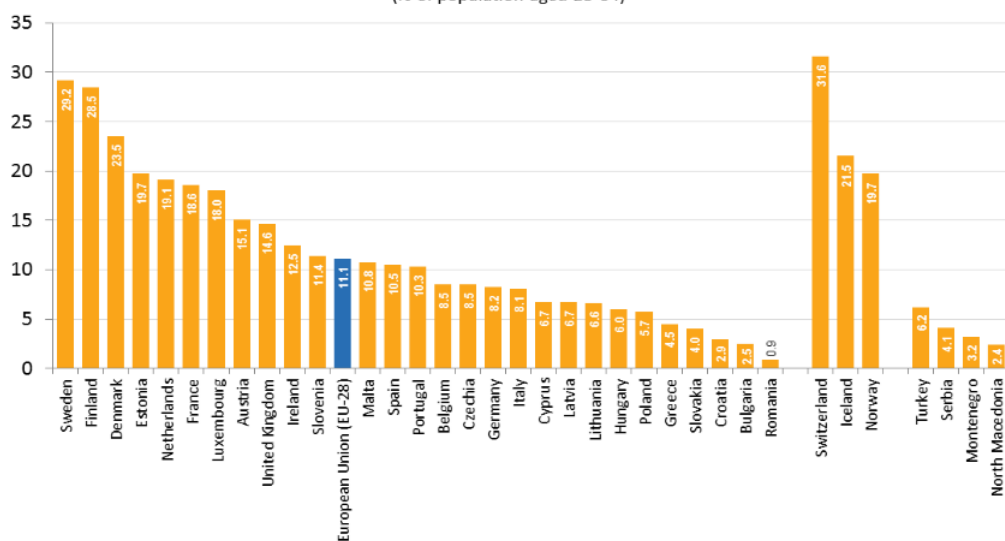
Group	Participation Rate	Description
Group 1:	>50%	Nordic countries, including Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden.
Group 2:	35–50%	Countries of Anglo-Saxon origin: Australia, Canada, New Zealand, the United Kingdom and the United States of America. A few of the smaller Central and Northern European countries, including Austria, Luxembourg, the Netherlands and Switzerland, as well as the Caribbean archipelago of Bermuda, are also among this group.
Group 3:	20–35%	Northern European countries including Belgium (Flanders) and Germany as well as Ireland. Also among this Group are some Eastern European countries, namely Czech Republic and Slovenia, and some Southern European countries including France, Italy and Spain.
Group 4:	<20%	Southern European countries, namely Greece and Portugal, as well as some additional Eastern European countries, Hungary and Poland, and the only South American country with comparable data, Chile.

Source: Adapted from UNESCO Institute for Lifelong Learning (2009). Global Report on Adult Learning and Education. http://uil.unesco.org/fileadmin/keydocuments/AdultEducation/en/GRALE_en.pdf

Tabulka č. 2: Skupiny zemí podle účasti v organizovaných formách vzdělávání dospělých obyvatel ve věku 16-65 let (Merriam, Bierema, 2013)

Adult participation in learning, 2018

(% of population aged 25-64)

Graf č. 1: Účast dospělých na vzdělávání v EU ve věku 25-64 let (Eurostat)

1.2.2 Bariéry vzdělávání v dospělém věku

Bednaříková (2012) vnímá bariéru ve vzdělávání dospělých jako jakousi zátěž, ke které dochází vždy, když existuje rozpor mezi požadavky prostředí a schopností člověka se s nimi vyrovnat. Rozlišuje bariéry psychologické, pedagogické a organizační. Všechny tyto zábrany mohou negativně ovlivňovat průběh i výsledky učení dospělých. Pro komparaci Barták (2008) vidí bariéry ve vzdělávání dospělých především jako:

- *percepční*, které brání jedinci jasně vnímat podstatu problému. Tyto bariéry mohou spočívat v samotném vymezení problému, kdy účastník neumí rozklíčovat jeho podstatu a chápe obsah vzdělávání pouze obecně, či mlhavě.
- *bariéry kultury* znamenají opouštění přirozených dětských instinktů a podřizování se nejrůznějším referenčním rámcům. Neboli hraní rolí, které od jedince dané společenské prostředí vyžaduje.
- *bariéry pracovního prostředí* – nejsou-li dostatečně uspokojeny satisfaktory zaměstnanců, obtížně se budou hledat motivátory k uspokojování jejich potřeb, zejména pak potřeb seberozvoje osobnosti.
- *intelektuální a výrazové bariéry* – důležitou roli zde hraje osobnost a taktika lektora.

- *emoční bariéry* – obava ze selhání

Přemýšlíme-li o determinantách, které mají vliv na andragogické edukační procesy, nesmíme pominout ty, které se týkají jednotlivých možností ke vzdělávání dospělých. Zjednodušeně řečeno, pokud se mají dospělí nějak vzdělávat, musí k tomu existovat poskytované příležitosti, které se podle Průchy (2014) projevují konkrétně v tom:

- jak široká nabídka různých druhů vzdělávacích akcí pro dospělé se vyskytuje na trhu vzdělávání,
- jak pestré je odborné zaměření a formy andragogického vzdělávání,
- jak jsou flexibilní vzdělávací akce pro dospělé z hlediska časové délky,
- jaká je dopravní a cenová dostupnost vzdělávacích akcí.

Podle Machalové (2004, 2006) je motivace jednotlivců k celoživotnímu vzdělávání ovlivněna zkušenostmi z jejich uplynulé kariéry učícího se již od nejnižších stupňů vzdělávání.

Autorka uvádí nejčastější obavy dospělých při vzdělávání:

- vlivem nízkého sebehodnocení na základě neúspěchu ve svém vzdělávání a učení se v dětství,
- obavy z nových situací, například nové skupiny lidí, lektora, místa konání,
- obavy z náročnosti a vysokých požadavků vzdělavatelů, množství a složitosti informací,
- obavy z možného negativního přístupu ke své osobě, kritiky, potlačování samostatnosti, dehonestování, neakceptování názorů a vyjádření osobnosti, nerespektování osobního stylu poznávání a učení.

1.3 Typy zájmového vzdělávání

Lidské koníčky a zájmy jsou velmi rozmanité, a proto je i obsahová orientace zájmového vzdělávání široká (Průcha, Veteška, 2012). Jak uvádí Šerák (2009) je oblast zájmového vzdělávání nejpestřejší, ale zároveň nejméně koherentní sférou vzdělávání dospělých. Člení zájmové vzdělávání dospělých na oblasti kulturní a estetické výchovy, pohybové a sportovní výchovy, cestování a turistiku, zdravotní výchovu, environmentální výchovu, vědeckotechnické vzdělávání, jazykové vzdělávání, náboženskou a duchovní výchovu.

• Kulturní a estetická výchova

Kultura je významný faktor života společnosti, který velkou měrou napomáhá její integraci jako celku. Již ve starověkém Řecku *paidea* značila protiklad barbarství a nekulturnosti. Edukační působení v této kategorii se odehrává za pomoci dvou strategií: *výchova uměním* a *výchova k umění*.

Primárním faktorem estetické výchovy je působení krásna na jedince, schopnost jeho vnímání, uplatňování pozitivního vlivu umění na emocionální složku člověka a formování vztahu jedince ke společensky uznávaným kulturním hodnotám. Tento typ výchovy se zabývá zejména: *výtvarným uměním* (architektura, fotografie, sochařství apod.), *múzikým uměním* (hudba, tanec, slovesnost, mimika aj.), „*sdrúženým uměním*“ (film, divadlo apod.). Mezi nejznámější a nejnavštěvovanější organizace kulturního a estetického vzdělávání patří muzea a galerie (Šerák, 2009).

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS) vycházející z výsledků projektu EUROSTATu vymezuje kulturní oblasti na:

- *kulturní dědictví*, které dále dělíme na hmotné a nehmotné. Nehmotné kulturní dědictví se může projevovat napříč všemi oblastmi kultury včetně řemeslné výroby, scénického umění apod. Hmotné kulturní dědictví zahrnuje památníky, budovy a jiná památkově významná místa, která jsou nositeli rozmanitých hodnot a mají historický, estetický, umělecký a společenský význam. Patří sem hrady, zámky, kostely, kláštery, zříceniny, věže, mlýny, muzea, galerie, ale i památkově chráněná území. Do kulturního dědictví lze dále zařadit archivy, knihovny, archeologická naleziště, antikvariáty apod.
- *interpretační umění*. Tato oblast zahrnuje všechny druhy živých kulturních akcí (divadelní a hudební). Patří sem například i akce vyskytující se lokálně, jako jsou festivaly a tradice dodržované lokálním společenstvím.
- *vizuální (výtvarné) umění* zahrnuje formy umění, které se zaměřují na vytváření děl s vizuální povahou jako je malba, sochařství, kresba, fotografie, různá umělecká řemesla a specializované služby designu. Patří zde i spisovatelé a nezávislí novináři.
- *periodický a neperiodický tisk*. Do této oblasti spadá nakladatelská a vydavatelská činnost. Knihy, tiskoviny (noviny a časopisy), ale také aktivity zpravodajských agentur, tlumočnické a překladatelské služby (©STATISTIKA KULTURY České republiky).

• Pohybová a sportovní výchova

Tato oblast zájmového vzdělávání dospělých obecně zahrnuje aktivní péči o fyzický stav člověka. Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu vymezuje postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšné činnosti a stanovuje úkoly jednotlivých ministerstev a dalších správních úřadů a působnost územních samosprávných celků při jeho podpoře. 15.8.2018 byl Vládou schválen „I. Akční plán ke koncepci SPORT 2025 na období 2018-2019“. Jedná se v něm o konkrétní opatření, kterými chce MŠMT postupně naplňovat cíle koncepce SPORT 2025. Základním cílem této koncepce je zlepšit podmínky pro sport a státní reprezentaci České republiky, tak aby odpovídaly významu sportu pro jednotlivce i společnost a respektovaly tradici a sportovní politiku EU. Jedná se především o adresné rozdělování dotací a zásadní posílení institucionálního zajištění sportu v České republice (© Český olympijský výbor 2021).

Pohybovou a sportovní výchovu můžeme podle Šeráka (2009) členit na:

- *tělesnou výchovu*, která se realizuje především v oblasti školství a mládeže,
- *sport*, na amatérské, či vrcholové úrovni,
- *pohybovou rekreaci*, formou volnočasových aktivit, zaměřenou na udržení tělesné kondice, kvalitní vyplnění volného času apod.
- *pohybový režim*, který zahrnuje veškeré pravidelné a dlouhodobé pohybové činnosti člověka, včetně chůze do zaměstnání, do přírody apod.

Sportovní volnočasové aktivity obecně dělíme na *organizované* (v rámci klubů, nebo specializovaných organizací), *částečně organizované* (individuální aktivity s podporou trenéra, s využitím sportovního zařízení, nebo specializované organizace) a *neorganizované* (Šerák, 2009).

Podle koncepce SPORT 2025 bude mimo jiné vzhledem k demografickému stárnutí populace udržení pohybových schopností starších obyvatel jedním ze základních předpokladů, jak zvládnout problémy spojené se stárnutím obyvatelstva (© Český olympijský výbor 1999-2021). V roce 2012 Evropská rozvojová agentura, s.r.o. (© 2021 Evropská rozvojová agentura) v rámci projektu „Aktivní stárnutí jako odpověď na nadcházející krizi v České republice a Evropě“ vydává *Manuál aktivního stárnutí*. Tento projekt byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního Programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR. Věnuje se nejrozličnějším tématům, které se týkají osob starších padesáti let jako je zdravý životní styl, zaměstnanost, vzdělávání, legislativa, bezpečnost, volný čas,

nové technologie a další. Cílem tohoto materiálu je podat informace, jak postupovat v konkrétních situacích, při řešení některých životních situací, na co si dát pozor apod. (© 2021 Evropská rozvojová agentura).

► Cestování a turistika

Na rozdíl od sportu cestování a turistika nejsou primárně zaměřeny na výkon. Jedná se o pohybové a kulturně poznávací činnosti zaměřené na uspokojování potřeb reprodukce fyzických a duševních sil formou odpočinku, kulturního a sportovního vyžití, poznávání, zábavy apod., a to obvykle ve volném čase a mimo každodenní životní prostředí. Z pohledu zájmového vzdělávání dospělých má největší význam především *rekreační a kulturní cestovní* ruch (Šerák, 2009).

Cestovní ruch → *vnitřní (vnitrostátní) x → mezinárodní*
→ *organizovaný x → neorganizovaný*

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je zřizovatelem Agentury CzechTourism, jejíž základním cílem je propagace České republiky jako destinace cestovního ruchu v České republice i v zahraničí. A to zejména změnou vnímání České republiky a prosazováním její identity (Copyright © 2021 CzechTourism).

Turistika je specifickým segmentem cestovního ruchu typická malým důrazem na organizovanost, má individuální charakter a je volně přístupná všem bez ohledu na věk a tělesný stav. Turistiku můžeme dělit na (Šerák, 2009):

- *pěší,*
- *vysokohorská,*
- *vodní,*
- *lyžařská,*
- *mototuristika,*
- *cykloturistika.*

Z hlediska cílového zaměření dále na:

- *pěší (výlety do přírody apod.),*
- *sportovní,*
- *rekreační,*
- *kulturně-poznávací,*
- *zdravotní.*

V České republice se turistika těší velké oblibě, což se projevuje jak v počtu příznivců, tak v pozornosti, jež se věnuje péči o turistické trasy. Nejznámější organizací v tomto oboru je *Klub českých turistů*, který funguje již od roku 1888.

► **Zdravotní výchova**

Jedná se především o šíření aktuálních a objektivních informací, rozvoj celkové zdravotní uvědomělosti, fyzické i duševní hygieny, zásad zdravé výživy, motivaci ke zdravému životnímu stylu a primárně prevenci onemocnění (Šerák, 2009). Podle strategického rámce rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030 „*Zdraví 2030*“ Česká republika zaostává za průměrem evropských zemí nejen v celkové úrovni zdravotní gramotnosti, ale také v jejich jednotlivých oblastech (STRATEGICKÝ RÁMEC ROZVOJE PÉČE O ZDRAVÍ V ČESKÉ REPUBLICE DO ROKU 2030, MZČR, 2019).

Národní programy zdraví v ČR rozlišují (Šerák, 2009):

- *fyzické zdraví:* zahrnující tělesnou sféru a tělesné funkce,
- *psychické zdraví:* duševní stav a odolnost organismu jedince proti stresu,
- *společenské zdraví:* postavení člověka a jeho interakce v sociálním prostředí,
- *osobní zdraví:* naplňování smyslu života.

► **Environmentální výchova**

„*Všichni by si měli uvědomovat svou osobní odpovědnost za stav přírodního prostředí a řídit podle toho své jednání*“ (Šerák, 2009, s. 162).

Oblast kompetencí	Cíle
Vztah k přírodě	<ul style="list-style-type: none"> • Schopnost a potřeba přímého kontaktu s přírodou • Citlivost k přírodnímu prostředí • Ujasňování si vlastních postojů a hodnot
Vztah k místu	<ul style="list-style-type: none"> • Znalost jedinečnosti místní krajiny • Pocit sounáležitosti a zodpovědnosti k místu
Ekologické děje a zákonitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Porozumění ekologických dějům a zákonitostem • Propojování znalostí ekologických dějů a zákonitostí s každodenním životem člověka
Environmentální problémy a konflikty	<ul style="list-style-type: none"> • Schopnost formulovat vlastní názor k řešení problému • Schopnost komunikace a spolupráce při řešení problémů
Připravenost jednat ve prospěch životního prostředí	<ul style="list-style-type: none"> • Znalost základních principů ochrany životního prostředí, šetrného zacházení s přírodou a přírodními zdroji • Znalosti a dovednosti pro spotřebitelské chování, aktivní ovlivňování okolí a předcházení problémům

Tabulka č. 3: Cíle a indikátory pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu v České republice (Broukalová, L. et al., 2012)

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy si jako jeden z cílů klade navrhnout taková opatření, která budou schopná postavit se současným, ale i budoucím výzvám v oblasti environmentálních změn, hledáním kreativních řešení (© 2013-2021 MŠMT).

► Vědeckotechnické vzdělávání

Vědecké vzdělávání dospělých vychází z aktuálních poznatků a trendů moderní vědy a jeho hlavním cílem je poznávání skutečností prostřednictvím vědy, zavádění nových poznatků do praxe a rozvoj kritického myšlení. Ústřední roli zde zaujímají instituce kulturně společenského charakteru, jako např. muzea, planetária, hvězdárny, zoologické a botanické zahrady, dále masová média a televize. Nejznámější institucí v ČR v tomto oboru je Český svaz vědeckotechnických společností fungující od roku 1990.

Volně souvisejícími individuálními aktivitami spadajícími do vědeckotechnického vzdělávání je *kutilství* a *chataření a chalupaření* (Šerák, 2009).

► Jazykové vzdělávání

Jelikož v dnešní globalizované době je zvládnutí alespoň jednoho světového jazyka považováno za naprostou nutnost, dala by se tato oblast zařadit spíše do formálního vzdělávání (Šerák, 2009).

Z šetření Českého statistického úřadu v roce 2016 vyplynulo, že alespoň minimální znalost nějakého cizího jazyka má v České republice 79% obyvatel ve věku 18-69 let. Z toho 23 % pouze na minimální úrovni, 25 % na základní úrovni, 21 % na středně pokročilé úrovni a 10 % na velmi pokročilé úrovni. 21 % Čechů v roce 2016 neumělo žádný cizí jazyk, z nich nejčastěji (40 %) ve věkovém rozmezí 65-69 let. Na středně pokročilé až velmi pokročilé úrovni zvládají cizí jazyk osoby vysokoškolsky vzdělané a studenti (Český statistický úřad).

► **Náboženská a duchovní výchova**

Samotný pojem náboženství je velmi obtížně definovatelný. Jedná se o určitou soustavu názorů, zejména ve smyslu interpretací světa a jeho smyslu, morálních postojů a životního stylu, jejíž součástí je víra v mimolidské aspekty existence, například boha. Jde o sféru, která byla v historii mnohokrát z nejrůznějších důvodů potlačována. Na základě náboženství vznikají církve (Šerák, 2009). V České republice je podle Rejstříku registrovaných církví a náboženských společností a dalších právnických osob založených registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi Ministerstva kultury v současné době oficiálně zaregistrováno 42 církví a náboženských společností (Ministerstvo kultury České republiky). K nějaké formě náboženství se hlásí asi třetina obyvatel České republiky, největší zastoupení má římskokatolická církev (Šerák, 2009). Tuto oblast upravuje *zákon č. 3/2002, o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností* (Zákony pro lidi).

Vzdělávací a výchovné aktivity církví a jiných institucí náboženského a duchovního charakteru se primárně orientují na sféru náboženství, a to většinou formou kázání, která mají za úkol šířit určité myšlenky a hodnoty typické pro zřizující církev (Šerák, 2009).

1.4 Metody zájmového vzdělávání dospělých

Pedagogický slovník (Průcha a spol., 2001) definuje pojem vyučovací metoda jako postup, cestu, nebo způsob vyučování (z řeckého *methodos*) vedoucí k dosažení stanovených vzdělávacích cílů. Metody představují v procesu vzdělávání dospělých jakýsi dynamický činitel, který vychází ze zájmů a potřeb dospělých účastníků, psychologických zvláštností, hodnotové orientace, sociálního a profesního postavení, životních zkušeností a celkového způsobu života (Barták, 2008). Šerák (2009) uvádí, že v současnosti je kladen větší důraz na aktivitu učícího se jedince spíše než na lektora řídicího vyučování. Ovšem i ten by měl znát

co nejširší paletu vhodných metod, které bude schopen v průběhu výuky dynamicky a operativně měnit podle aktuálně měnící se situace. Nejčastěji se můžeme setkat s dělením metod podle způsobu interakce na metody *frontální*, *skupinové* a *individuální*. Nebo podle cíle výuky na metody *motivační*, *expoziční* (předávání vědomostí, vytváření nových vědomostí), *fixační* (fixace vědomostí, „znovuobjevení“ již poznaného) a *diagnostické* (vyhodnocení kvality nově poznaného).

Pro situaci zájmového vzdělávání dospělých je však nejvhodnější dělení metod na:

- *monologické* (přednáška, referát),
- *dialogické* (rozhovor, seminář, diskuse),
- *organizační* (exkurze),
- *kombinované* (tematický večer, výchovný koncert apod.)

1.5 Formy zájmového vzdělávání dospělých

Formy představují relativně ustálený komplex didakticko-organizačních opatření, díky kterým se realizuje vzdělávání ve vymezeném čase, prostoru (prostředí) a ve vztahu k živým didaktickým systémům (účastník, lektor) a neživým systémům (pomůcky, metody, technika).

Barták (2008) dále uvádí základní vzdělávací formy ve výchovně vzdělávacím procesu dospělých:

- *monologické*: založené zejména na ústním podání lektora (přednáška, popis, komentář apod.),
- *dialogické*: založené na interakci lektora s účastníkem vzdělávacího procesu, nebo účastníci mezi sebou,
- *skupinové*, složené a kombinované: založené na kombinaci různých forem a metod (např. diskuse, řešení problémových situací, skupinová práce apod.).

Šerák (2009) rozlišuje formy:

- *prezenční*, *distanční*, *kombinované*,
- *kooperativní*, *participativní*, *individualizované*,
- *jednorázové*, *cyklické*.

V oblasti zájmového vzdělávání se nejčastěji uplatňuje prezenční forma v podobě přednášek, seminářů, či kurzů. Distanční formu lze využít například v kurzech výpočetní techniky, nebo jazykového vzdělávání. Mezi jednu z nejrozšířenějších forem zájmového vzdělávání dospělých patří *vzdělávací kurz*. Charakteristický je pevnou osnovou, učebním plánem a ustáleným okruhem účastníků.

Další velmi rozšířenou organizační formou zájmového vzdělávání je *kroužek*.

Zájmové kroužky dělíme na (Šerák, 2009):

- *naučné* (jazykové, přírodovědné, čtenářské apod.),
- *technické* (ruční práce, modelářské, elektrotechnické apod.),
- *sběratelské* (např. numizmatické, filatelistické),
- *umělecké* (hudební, taneční, divadelní, fotografické apod.),
- *společenské* (např. křížovkářské, šachové),
- *sportovní* (cyklistické, turistické, tenisové, střelecké apod.)
- *kroužky přátel určitého druhu umění, nebo jeho interpretů* (vyznavači stejného umění, hudby, filmu apod., patří zde i fankluby).

Bednaříková (2016) doplňuje ještě o kroužek *hospodářský* (např. chovatelé, pěstitelé) a člení další formy vzdělávání dospělých podle organizačního hlediska (*s trvalým složením účastníků, s nestálým složením účastníků*) a podle délky trvání (*jednorázové, cyklické*).

2 Volný čas

Pedagogický slovník (Průcha a spol., 2001, s. 274) definuje pojem volný čas jako „*Čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů*“. Pojem volný čas můžeme chápat jako opak doby nutné na práci a povinnosti a doby nutné k reprodukci sil. Je to čas, kdy si můžeme své činnosti svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi a přinášejí nám pocit uvolnění a uspokojení. Dále se dá volný čas definovat jako doba, která nám zbývá po splnění povinností. Způsob využívání volného času je i jedním z ukazatelů životního stylu (Pávková, 2002).

Každý člověk vstupuje během svého života do různých prostředí, kde se účastní volnočasových aktivit, setkává se s teoretickými zkušenostmi a získává praktické dovednosti. Učí se tak s těmito informacemi pracovat, spojovat a vyvažovat jejich různé stránky a tím uspokojovat různorodé potřeby, rozvíjet své zájmy i veřejně prospěšné aktivity. Současný vývoj společnosti vytváří stále příznivější předpoklady k tomu, aby se volnočasové aktivity staly významným celoživotním činitelem každého člena společnosti (Hájek a spol., 2011).

Vážanský (1995) uvádí dva hlavní směry v chápání termínu volný čas:

- *negativní* pojem. V tomto smyslu volný čas znamená dobu zbývajících v celkovém denním průběhu, která zůstala po pracovním či studijně podmíněném čase, povinnostech v domácnosti a po uspokojení základních fyziologických potřeb.
- *pozitivní* pojem. Jako disponibilní časový prostor, v němž se každý jedinec může nezávisle na jakýchkoli povinnostech výhradně svobodně realizovat a dělat to k čemu ho nikdo a nic nenutí.

Podle Pávkové (2002) je možné se na problematiku volného času dívat z několika hledisek:

- *Ekonomické*, znamená, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas a zda a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí.
- *Sociologické a sociálněpsychologické*, sleduje, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů a zda pomáhají tyto vztahy kultivovat.
- *Politické*, znamená jak a do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do sféry volného času obyvatelstva, zejména ve smyslu jeho financování a vytváření podmínek pro uspokojování spontánních aktivit i mimo organizovanou formu.

▸ *Zdravotně-hygienické* hledisko sleduje především jak lze podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Patří sem režim dne, výkonnostní křivka, hygiena prostředí i sociálních vztahů, duševní hygiena apod. Neboť je prokázáno, že správné využívání volného času se pozitivně odráží na zdravotním stavu člověka.

▸ *Pedagogické a psychologické* hledisko bere v úvahu věkové i individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Činnosti ve volném čase konané na základě dobrovolnosti a vedené a motivované vhodným pedagogickým způsobem poskytují příležitost pro rozvoj všech stránek osobnosti, fyzických i duševních vlastností a sociálních vztahů.

Hlavními předpoklady k vytváření systému volnočasových aktivit a současně i vývoje výchovného zhodnocení volného času podle Hájka (2011) přispívají zejména tyto skutečnosti:

- volný čas se rozšiřuje a proniká do různých oblastí života všech příslušníků společnosti,
- obsah a způsoby realizace volnočasových aktivit se obohacují a diferencují, výrazná je i jejich dynamika v individuální i celospolečenské dimenzi,
- narůstá význam zájmovosti a zainteresovanosti účastníků o zvolené aktivity,
- v průběhu volnočasových aktivit se rozvíjejí jak individuální předpoklady, tak i sociální vztahy jednotlivců a jejich skupin,
- rozšiřují se demokratické možnosti účasti na volnočasových aktivitách.

Demokratizace volnočasových aktivit je žádoucí cestou a trvalým cílem rozvoje člověka. Je však i náročným požadavkem, který je nutno vytrvale prosazovat v jednotlivých strukturách této oblasti jako jsou různá sdružení, zařízení, samosprávné orgány aj., jejichž internacionalizace vyžaduje mimo jiné i mezinárodní spolupráci (Hájek, 2011).

2.1 Funkce volného času

V odborné literatuře se při vysvětlování pojmu volný čas často autoři zabývají jeho funkcemi. Například R. J. Havighurst se domníval, že se volný čas musí přímo vztahovat k účasti na sociálním životě, poskytovat možnosti zajímavých prožitků a tvůrčích vyjádření osobnosti. M. Kaplan tvrdil, že volný čas přispívá v první řadě pocitu „k něčemu patřit“, má podněcovat tvůrčí síly v člověku, neumožňovat negativní prožitky, rozvíjet vědomí vlastní

individuality, zprostředkovat a uvést v soulad různé individuální funkce člověka. B. Filipcová uvádí hlavní funkce volného času odpočinek a rekreace, informace a orientace, kompenzace jednostranné zátěže.

H. W. Opaschowski popsal přehled osmi stěžejních funkcí volného času:

- *rekreace* – potřeba zotavení, zbavení se zátěží všedního dne, potřeba odpočinku, spánku, zdraví, osvěžení a dobrého pocitu,
- *kompenzace* – potřeba rozptýlení, vyrovnání a potěšení, vědomé užívání života,
- *edukace* – potřeba dalšího poznání, učení, touha po zážitku, úsilí poznat a užívat nové, umění rozvíjet své silné stránky, aktivizace vlastních možností apod.,
- *kontemplace* – potřeba klidu, pohody, rozjímání a sebevědomí, uvědomění si sebe sama, porozumět sobě samému, osvobození se od stresu, aj.,
- *komunikace* – potřeba sdělení, kontaktu a družnosti, touha nebýt sám, pospolitost, empatie,
- *integrace* – potřeba společnosti, kolektivních vztahů a tvoření skupin, hledání sociálního bezpečí a stability, potřeba podpory a skupinové atmosféry, společné prožívání, uznání, sociální učení ve skupině apod.,
- *participace* – potřeba účasti, angažovanosti a sociálního sebepojetí, podíl a spolupůsobení na dění, úsilí o společné cíle a realizaci společných záměrů, spolurozhodování,
- *enkulturace* – potřeba kreativního rozvoje, účasti na kulturním životě a produktivního uplatnění, potřeba nezávislého růstu osobních schopností a nadání, prosazení vlastních myšlenek, tvůrčího uplatnění, schopnost řešení různých problémů apod. (Vážanský, 1995).

2.2 Volný čas a alkohol

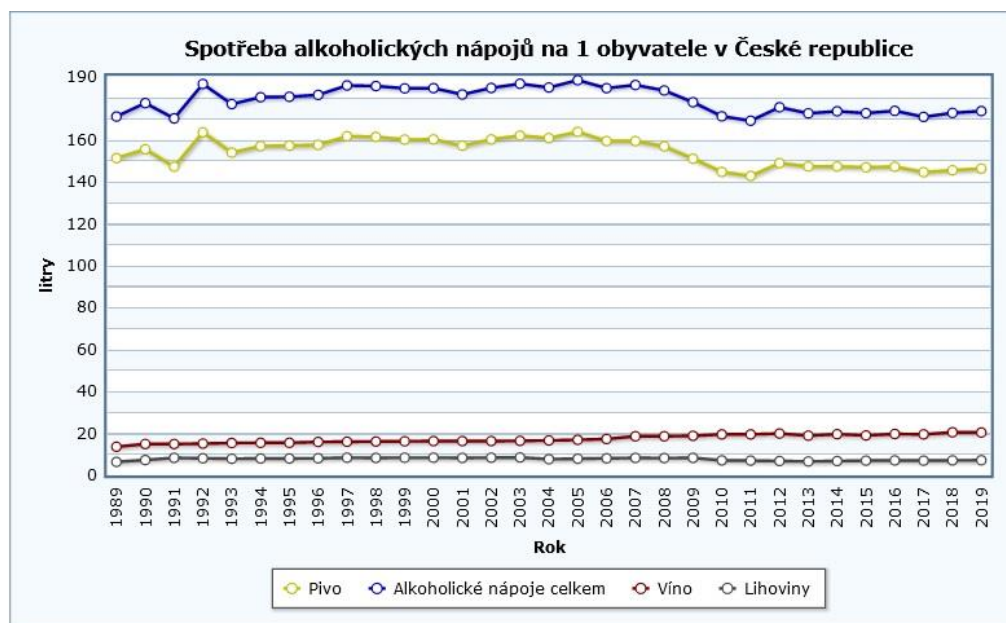
Životní styl označuje způsob života každého jedince. O životním stylu mluvíme v souvislosti se stravou, stresem, užíváním návykových látek, pohybovou aktivitou, kouřením, osobní hygienou, sexuálním chováním a péčí o vlastní zdraví. Jedná se o preventabilní faktor, který je možné ovlivnit výchovou a správně cílenou prevencí v projektech a programech realizovaných již od raného dětství ve školách. Každý jedinec si vytváří aktivně svůj životní

styl, který je řízen vědomým dosahováním vlastních cílů, jež charakterizují danou osobnost. Je ovlivňován řadou faktorů, jako je například pohlaví, věk člověka, vzdělání, místo, kde žije a utváří se, zaměstnání, dovednosti, schopnosti, zájmy, zdravotní a rodinný stav, životní zkušenosti a materiální zabezpečení. To vše se pak odráží v životě dané osobnosti, ve výběru přátel, v preferování určitých aktivit, zájmů, koníčků a trávení volného času (Švamberská Šauerová, 2018).

Pití alkoholu je i přes rozsáhlé zdravotní a sociální důsledky běžnou součástí většiny populace, a proto jsem se rozhodla jej zařadit do empirické části diplomové práce. Konkrétně zkoumáním, zda konzumace alkoholu respondentům nějak ovlivňuje jejich volný čas. Nadměrná konzumace alkoholu má za následek nejen zvýšené riziko různých onemocnění, ale je často spojena se zvýšeným rizikem úrazů, dopravních nehod či trestných činů. Největší zdravotní zátěž v souvislosti s alkoholem se projevuje u osob ve středním a starším věku. Alkoholické nápoje pravidelně a velmi často (denně nebo obden) konzumuje 17,3 % české populace od patnácti let. Nejvyšší průměrnou roční spotřebu čistého alkoholu v České republice za rok 2019 vykazují věkové skupiny 25 až 44 let a 45 až 64 let (8,6 litrů alkoholu), nižší spotřebu mají osoby starší 65 let (5,4 litrů). Typ místa bydliště při rozlišení na město-vesnice celkovou úroveň spotřeby statisticky výrazně neovlivňuje, i když je spotřeba mezi dotázanými respondenty z venkovských sídel vyšší. Vzdělání se uplatňuje v tomto výzkumu poměrně zřetelně. Respondenti s vysokoškolským vzděláním a vzděláním ukončeným maturitou udávají nižší spotřebu než skupina se základním vzděláním nebo vyučením (© Státní zdravotní ústav).

Pro komparaci uvádím výzkum Chomynové, Kažméra (2019), podle nichž v posledním desetiletí začala spotřeba alkoholu mezi dospívajícími v Evropě klesat. Spotřeba alkoholu mezi dospívajícími v České republice v letech 1995 až 2011 nepřetržitě rostla, poté dochází k výraznému poklesu. Jako hlavní důvod uvádějí autoři změnu ve vnímání jiných aktivit ve volném čase jako důležitějších, s tím spojenou nižší frekvencí večerních výletů s přáteli na večírky, diskotéky a do baru, a tudíž i nižší frekvencí konzumace alkoholu se svými vrstevníky. Tyto změny dle výzkumu navazují na změny související s dynamickým globálním vývojem, s rozmachem nových informačních technologií, zejména pokud jde o vývoj hromadných sdělovacích prostředků, či jiných služeb dostupných na internetu (sdílení volného času online, sociální média aj.). A také značný pokles neorganizované socializace s vrstevníky a s tím související změny ve volnočasových aktivitách (Faculty of science Charles University).

K omezování škod působených alkoholem využívá Česká republika doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO) uvedené v dokumentu *Global strategy to reduce the harmful use of alcohol* (2010). V tomto dokumentu jsou uvedeny a doporučovány strategie, jejichž účinnost byla vědecky prokázána (Globální strategie pro omezování škodlivého užívání alkoholu, 2011).

Graf č. 2: Spotřeba alkoholických nápojů na 1 obyvatele v České republice (Český statistický úřad, 2020)

3 Zájmové vzdělávání dospělých v Krnově

Město Krnov se nachází v Moravskoslezském kraji v blízkosti hranic s Polskem. Rozkládá se v místech, kde východní svahy Nízkého Jeseníku přecházejí ve Slezskou nížinu, v soutoku řek Opavy a Opavice, které se slévají v jeden tok a pokračují směrem k městu Opava. Rozloha města je 44, 29 km² ve výšce 318 metrů nad mořem s počtem obyvatel (k 31.12.2019, zdroj Český statistický úřad) 23 257. Dominantou města je vrch Cvilín s rozhlednou, která nabízí výhled do širokého okolí a nachází se zde národní kulturní památka kostel Panny Marie Sedmibolestné s křížovou cestou, ke které vede více jak 200 schodů. V zadní části obce se nalézá zřícenina hradu Cvilína (Šelenburk) s naučnou stezkou. Osídlení okolí města Krnova sahá až do období pravěku, jako město se konstitoval kolem poloviny 13. století, mezi léty 1240-1253. Největší rozmach přinesla městu průmyslová revoluce na počátku 19. století spojená s rozvojem textilního průmyslu, výstavbou řady továren, železnice, obytných čtvrtí, administrativních budov a škol. Po sametové revoluci se většina krnovských podniků nedokázala transformovat na nový trh a zkrachovala. V Krnově tak téměř zanikla staletá tradice textilní výroby. Naopak továrna na výrobu varhan Rieger-Kloss pokračuje v tradici započaté roku 1873 a dodnes vyrábí varhany a vyváží je do celého světa. Historické jádro města Krnova nabízí mnoho památek, jež přibližují minulost zdejších obyvatel. Jedná se především o Židovskou synagogu, jedinou zpřístupněnou v Moravskoslezském kraji, Švédskou zeď, kostely, množství zrekonstruovaných měšťanských domů, vily továrníků, radnici s vyhlídkovou věží a spousta dalších (Turistické informační centrum Krnov).

Obrázek č. 5: Krnov Cvilín (Turistické informační centrum Krnov)

3.1 Pohybová a sportovní výchova

Na území města Krnova se v současné době nachází přes 60 sportovišť. Patří sem městská sportoviště, sportoviště při mateřských a základních školách, veřejná hřiště a ostatní sportovní zařízení. Převážná většina těchto zařízení je ve správě města Krnov. Hlavní organizací, která se zabývá správou sportovní infrastruktury jsou Technické služby Krnov. Do správy této organizace spadají především Městské lázně, zimní stadion Krystal, koupaliště, fotbalový stadion, atletický stadion a další. Řada dalších sportovišť je provozována příspěvkovými organizacemi a to mateřskými, základními a středními školami. K největším partnerům města Krnova v oblasti sportu patří tělovýchovné jednoty TJ Krnov a TJ Lokomotiva Krnov, které sdružují řadu samostatných sportovních oddílů a klubů. Mezi oddíly a sportovními kluby s největším počtem členů patří oddíly a spolky Atletika Človíček z.s., Spolek rodičů a přátel domu při Středisku volného času Méd'a Krnov, Fotbalový klub Krnov, Florbalový klub FBC Orca Krnov a další. Díky členství a aktivní účasti ve Sportovní komisi Města Krnova, jež je poradním orgánem Rady města, mají sportovci ve městě možnost dlouhodobě aktivně ovlivňovat směřování sportu v Krnově a podílet se na rozhodovacích procesech samosprávy. V roce 2002 vzniklo v Krnově občanské sdružení „Cyklistika pro všechny Krnov“, které sdružuje všechny příznivce cyklistiky mapuje cyklotrasy a propaguje cyklistiku jak mezi mládeží, tak i mezi dospělými (© 2013-2021 Krnov).

Oblíbené sportovní akce pro dospělé konané v Krnově:

- *Zlatý desetiboj Krnov* – originální týmová hra pro sportovní nadšence, kde se v jeden den utká 25 týmů v deseti originálních disciplínách (biatlon, raft, vikingkros, orientáček, bowling, koloběžka, tenis-toč, fire-fighting, horolezecký mix, holandský biliard),
- *T-mobile olympijský běh* – v jeden den ve stejný čas vybíhá 75 tisíc běžců po celé České republice na trati o délce 5,6 km,
- *Hrouzovka* – veřejný závod v přespolním běhu a veřejný závod kol,
- *Cvilínské schody* – závody v běhu do schodů,
- *Závody kočárků* – soutěž ve sportovní chůzi s kočárkem.

3.2 Kulturní a estetická výchova

Jak bylo uvedeno výše (Šerák, 2009) je v této oblasti primárním faktorem působení krásna na člověka a formování vztahu jedince ke společensky uznávaným kulturním hodnotám. Dlouholetou tradici má *Městské divadlo Krnov*, které bylo postaveno v letech 1927-1928. Po druhé světové válce se stalo známým po celé republice i v zahraničí díky konání národních amatérských divadelních přehlídek a v roce 2005 bylo Městské divadlo Krnov prohlášeno za kulturní památku (Městské informační a kulturní středisko Krnov).

V jarních měsících, od března do dubna, pořádá Městské informační a kulturní středisko Krnov Přehlídku 70 mm filmu. *Krnovské kino Mír* je v současné době jedním z pouhých dvou kin v zemích Visegradské čtyřky (Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Polsko), které je schopno promítnout 70 mm formát filmové kopie s původním, až šesti kanálovým magnetickým záznamem zvuku, a to na 105 m² zahnutého plátna. Přehlídka má za úkol připomenout dnes již nepoužívaný formát filmové kopie, který oslňoval návštěvníky ve střední Evropě svým brilantním zobrazením detailů a ve své době i nepřekonatelným prostorovým zvukem. Tento filmový festival je jediný tohoto druhu v České republice (Turistické informační centrum Krnov).

Kofola Music club v Krnově patří mezi jedno z nejvyhledávanějších koncertních míst v České republice s více jak dvacetiletou historií. Řadí se mezi největší a nejlépe vybavené hudebních kluby na Moravě a dokáže hostit jak technicky náročné vystoupení, tak i divadelní a jiná umělecká seskupení. Ročně ho navštíví přes sto kapel (© 2009-2021 Informuji.cz).

Villa Cafe je reprezentativní objekt z první republiky, který přizpůsobuje žánr pořádaných akcí významu této stavby a cílové skupině klientů. Objekt charakterizuje hudební zahrada a pianový sál a pořádají se zde komorní akce a recitály a pravidelné zahradní koncerty po celou sezónu. V prosinci 2017 se zde otevřela i stálá výstava panenek, kočárků a hraček čítající na tisíc exemplářů (© 2009-2021 Informuji.cz).

Bývalý kostel a koncertní síň sv. Ducha. Koncertní síň je vybudována v objektu bývalého kostela sv. Ducha s přilehlým špitálem. Tato stavba patří k nejstarším v Krnově, neboť její počátky spadají do 80. let 13. století. Během uplynulých staletí byl kostel sv. Ducha několikrát přestavován a upravován. V současné době patří tento kulturní stánek k chloubám města a je obdivován nejen návštěvníky, ale také umělci. Koncertní síň zdobí kvalitní varhany krnovské firmy Rieger-Kloss a po jejím otevření v roce 1988 zde vystoupili téměř všichni naši

špičkoví umělci z oblasti klasické hudby. Pravidelně jsou zde pořádány vánoční koncerty, k tradičním akcím patří Hudební festival středních pedagogických škol, koncerty místních pěveckých sborů a cimbálové muziky. Prostory koncertní síně jsou využívány také pro svatební obřady, slavnostní předávání maturitních vysvědčení, aukce, besedy, setkání s občany apod. Součástí koncertní síně sv. Ducha je upravené nádvoří se zelení a zvoničkou, kde jsou v letních měsících pořádány různé koncerty (Turistické informační centrum Krnov).

Městské muzeum v Krnově se nachází ve Flemmichově vile, která je národní památkou postavenou v roce 1914 v neoklasicistním stylu a vlastníkem je město Krnov. Městské muzeum je členem Asociace muzeí a galerií České republiky, v souladu se zněním zákona č. 122/2000 Sb. – Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, je sbírkový fond muzea zapsán do centrální evidence sbírek Ministerstva kultury České republiky. Větší část sbírkového fondu muzea má charakter historických sbírek, menší část je umělecko-historická. Nejrozsáhlejší je numismatická sbírka mincí, bankovek, řádů a medailí. Druhý největší fond tvoří archeologie, významný je také fond textilnictví, národopisu, sbírka umělecko-historických předmětů, kolekce fotografických materiálů dokumentující historický vývoj města Krnova a jeho nejbližšího okolí. Mimo muzejní výstavy, je důležitou součástí pořádání výtvarných výstav, které zachycují polohy různorodosti umění v mezinárodním kontextu, či tematicky zaměřené výstavy (Městské informační a kulturní středisko Krnov).

V Lesním zámku na Ježníku vzniklo v roce 2019 *Muzeum nábytku*, specializující se na nábytek z ohýbaného dřeva a v současné době obohacené o stále se rozrůstající expozici malých autiček. Dále v Krnově v průběhu roku probíhají různé výstavy v Městském muzeu, v Městské knihovně, v kavárnách, Židovské synagoze, či v budově radnice (Turistické informační centrum Krnov).

Krnovská synagoga byla postavena stavitelem Ernestem Latzelem mezi lety 1871-1872 v novorománském slohu, interiéry jsou v maurském stylu podle staveb sefardských Židů. V roce 1989 byly do synagogy nainstalovány varhany firmy Gebrüder Rieger. Objekt synagogy je dokladem prosperity místní židovské komunity, z jejichž řad vzešla řada osobností. Jako jedna z mála synagog v regionu byla uchráněna před zničením v době nacistické okupace. Po rozsáhlé rekonstrukci mezi lety 2004-2014 se v roce 2019 stala společně s dalšími devíti objekty v rámci projektu 10 hvězd součástí Evropských cest židovského kulturního dědictví. V současné době je Krnovská synagoga poslední činnou synagogou na severní Moravě

a ve Slezsku, kde se pravidelně slaví židovské svátky a slouží šábesové bohoslužby (© 2015 Krnovská synagoga).

Městská knihovna Krnov je příspěvkovou organizací města a je veřejnou knihovnou s univerzálními knihovními fondy. Městská veřejná knihovna byla poprvé otevřena dne 7. března 1947, kdy od roku 1945 ve městě převládalo německy mluvící obyvatelstvo. Nově vybavený objekt s výrazně rozšířenými službami funguje od 16.12.2003. Měsíčně knihovnu navštíví průměrně okolo 1500 čtenářů. Městská knihovna však nepůsobí jen jako výpůjční místo, ale hraje důležitou roli v oblasti každodenní kultury a informačního průmyslu. Nabízí bohatou nabídku aktivit, a to jak kulturních, tak i vzdělávacích. Mimo jiné zde v rámci projektu Spisovatelé do knihoven probíhají autorská čtení, projekt Bookstart – S knížkou do života nabízí „Počteníčko pro nejmenší“, dále se zde konají různé besedy, cestopisné přednášky, tematické večery, kurzy trénování paměti, výstavy apod. (Městská knihovna Krnov).

Středisko volného času Krnov sídlí v budově bývalého Střeleckého domu, kde byl dříve zřízen Dům pionýrů a mládeže, a jeho historie tedy sahá až do roku 1950. V jeho prostorách měly děti možnost účastnit se zájmových činností, besed, různých her a zábavě a tato tradice trvá do současné doby. Pro dospělé jsou v oblasti kulturně-estetické dostupné v současnosti kurzy hry na klavír, sólový zpěv, Antigoni – výuka klasických řeckých tanců, Malaika – základy orientálního tance a hudby, Calipso dance oldies – základy moderního tance pro všechny dospělé, kteří rádi tancují a baví se, výtvarné kurzy, cestovatelské přednášky apod. (Středisko volného času Krnov, příspěvková organizace).

Mezi nejznámější a nejoblíbenější kulturní akce v Krnově patří každoročně pořádané *Hudební slavnosti*, které pravidelně v měsíci září nabízí atraktivní a bohatý program plný nejrůznějších hudebních stylů, od klasické hudby v podání českých i zahraničních špičkových interpretů, přes jazz, dechovou hudbu, pop, až po rock nebo blues. Během čtyř dnů se na různých místech Krnova uskutečňuje nespočet koncertů a doprovodných akcí (Turistické informační centrum Krnov).

3.3 Cestování a turistika

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vede seznam cestovních kanceláří podle zákona č. 159/1999 Sb., který obsahuje údaje stanovené zákonem. V oblasti cestování jsou v Krnově zaevidovány celkem tři cestovní kanceláře, a to *CK Tihelka*, *TOP Tour* a *CK Moravia*. Mezi

nejznámější s dlouholetou tradicí se řadí CK Tihelka. Tato rodinná firma působí v tuzemské i mezinárodní dopravě již od roku 1991. Nabízí zájezdy jednodenní, poznávací, pobytové a relaxační. Mimo cestovní kanceláře lze navštívit dalších šest cestovních agentur, které nabízejí jak klasickou nabídku tuzemských a zahraničních zájezdů, tak i výlety na lyže a snowboard, wellness pobyty či plavby lodí apod.

Turistické informační centrum Krnov vybízí návštěvníky zejména k poznání četných církevních památek, jež připomínají jednotlivé historické etapy existence Krnova, rozhleden, aj. K dispozici jsou také k zapůjčení koloběžky, elektrokola, trekové hole, ale i šachové figurky a audioprůvodce městem. TIS Krnov je vlastníkem certifikátu Českého systému kvality služeb, který pomáhá ke zvyšování kvality služeb v organizacích v oblasti cestovního ruchu a v navazujících službách. Vlastníkem tohoto systému je Ministerstvo pro místní rozvoj v ČR a realizátorem je Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism. Tento certifikát představuje příslib ověřené kvality služeb zákazníkům a zároveň je oceněním práce zaměstnancům organizace (Copyright © Český systém kvality služeb).

V Krnově byl v roce 1928 u příležitosti 10. výročí samostatné Československé republiky založen *Turistický klub*. Po krátkém porevolučním útlumu došlo postupně k obnově pořádání turistických akcí pro veřejnost. Činnost klubu je pestrá. Klub pořádá tradiční akce jako je „Krnovská padesátka“, „Novoroční výstup na Praděd“, „Májové setkání na hraničním vrchu“, „Po sopkách Bruntálska“ a „Novoroční výšlap na zřícenině hradu Šelenburk“. Mimo tyto akce klub realizuje sobotní vandry a zpravidla dvakrát do roka poznávací turistické zájezdy, cyklistické a lyžařské výlety. Dále se starají o údržbu značených tras, směrovek a rozcestníků (© 2006-2021 Klub českých turistů Krnov).

3.4 Oblast environmentální

Městským informačním a kulturním střediskem Krnov je provozováno *Středisko ekologické výchovy*, které nabízí ekovýchové a osvětové akce pro školy i veřejnost. Je také místem, na něž se občané nebo Městská policie může obrátit o pomoc při nálezů zraněných, nebo jinak znevýhodněných živočichů žijících ve volné přírodě. Dále při středisku funguje linka, na které lze zjistit informace o životním prostředí a ochraně přírody. Každoročně 22. dubna město Krnov pořádá oslavy *Dne Země*. Série akcí s ní spojená má za úkol upozornit na důležitost ochrany životního prostředí a zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů

města. Jarmark nabízí ukázkou tradičních řemesel, prodej rukodělných výrobků, zdravé výživy, ale také prezentace nevládních organizací a spolků. Svou činnost zde prezentuje i odbor životního prostředí Městského úřadu v Krnově (© Krnov).

Skautský oddíl Krnovská Trojka každoročně vyzývá občany k jarnímu úklidu Krnova. Zapojit se může každý a tato akce je součástí celostátní úklidové akce *Uklid'me Česko*. Letošní ročník vzhledem k pandemii Covid-19 probíhal individuálně v rodinách. Účastníci si na webových stránkách města mohli stáhnout mapu již uklizených lokalit a naplánovat si procházku do míst, která ještě uklizená nebyla. Poté mohli kontaktovat organizátory akce jakou lokalitu uklidili a tato místa se zaznamenaly do sdílené mapy. Cílem akce je postupně vyčistit celý Krnov. Nasbíraný odpad se odkládá do městských kontejnerů a poté se, pokud je to možné, recykluje (© 2014-2021 Skautský oddíl Krnovská Trojka).

Český rybářský svaz, místní organizace Krnov, na území Krnova obhospodařuje celkem třináct revírů na pstruhových a mimo pstruhových vodách. Pro sportovní rybolov je vyčleněno 95 kilometrů potoků, o celkové ploše 47 hektarů. Rybářské lístky žadatelům vydává Městský úřad Krnov, podmínkou je mít trvalý pobyt v obci Krnov, nebo ve vybraných šestnácti přilehlých obcích. Podle zákona č. 634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích, v platném znění, podléhá vydání rybářského lístku správnímu poplatku (© Moravský rybářský svaz).

Myslivost. Na území města myslivci provozují myslivecké právo v šesti honitbách. Lovecké lístky vydává Státní správa myslivosti sídlící při Městském úřadě Krnov. Povoluje lov zvěře, ustanovuje myslivecké hospodáře a strážce, rozhoduje o uznání honiteb a jejich změnách, vede veřejný rejstřík honebních společenstev, spoluorganizuje chovatelské přehlídky trofejí a soustavně dozírá na dodržování zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti a dodržují zásady chovu zvěře (© Krnov).

Český svaz včelařů Krnov sdružuje 82 členů, kteří pečují přibližně o 853 včelstev, a to na území Krnova a jeho okrajových částí. Hlavním cílem organizace je péče o co nejlepší zdravotní stav včelstev a zabránění šíření nákazy, které by mohly na daném území zlikvidovat potřebné opylovače (© Včelaři Krnov).

3.5 Zdravotní výchova

Město Krnov se v roce 2012 stalo členem Národní sítě Zdravých měst ČR schválením Deklarace Zdravého města Krnova, která je základním dokumentem pro aktivity města v mezinárodním projektu Zdravé město. Tento projekt iniciovaný Organizací spojených národů a její Světovou zdravotnickou organizací (OSN-WHO) dosud následovalo přes 1300 měst, obcí a regionů ve více než třiceti evropských zemích. Cílem projektu Zdravé město Krnov je kvalitní veřejná správa i strategické plánování a řízení, které zohledňuje udržitelný rozvoj a podporuje zdraví. Vše se děje s participací obyvatel města. Základní vize Zdravého města jsou:

- *udržitelné město*
- *zdraví jako životní styl*
- *město pro děti*
- *město jako domov*
- *prosperující město*
- *město informací a technologií*
- *naše město stojí za to vidět (© Krnov)*

Město každoročně pořádá tzv. „Dny zdraví“, kde jsou občané během několika dní zajímavou formou informováni, jak správně pečovat o své zdraví a předcházet tak zdravotním potížím. Zároveň jsou jim nabízeny aktivity, které mohou dlouhodobě přispívat nejen k jejich fyzické, ale i duševní pohodě, ochutnávka zdravé výživy, nebo možnost navštívit zajímavé přednášky.

Zaměstnanci nemocnice Krnov ve spolupráci se Sdružením Onko Niké a Střední zdravotnickou školou pořádají „Edukační dny“, ve kterých si občané mohou například nechat bezplatně vyšetřit znaménka na těle pomocí dermatoskopu, nechat si změřit tuk v těle, shlédnout ukázkou mamografického přístroje a samo-vyšetření prsu, absolvovat praktické cvičení první pomoci na figuríně, orientační vyšetření cukru a cholesterolu v krvi, zkontrolovat čistotu rukou pomocí UV lampy apod. (© Krnov).

3.6 Náboženství a duchovno

Nejvýznamnější organizací v této oblasti je *Charita Krnov*. Hlavním cílem je poskytovat odbornou péči lidem, kteří se ocitli v materiální, sociální, zdravotní, duševní, duchovní či jiné nouzi, naplňovat přikázání křesťanské lásky k bližnímu a svědčit o rovnosti všech lidí a hodnotě každého jednotlivce (© 2021 Charita Krnov). Dále ve městě působí *Křesťanské společenství Krnov*, které je místním sborem Církve křesťanská společenství. Křesťanská společenství vznikla v roce 1990 a jsou svazkem samostatných křesťanských sborů a skupin. Nejdůležitějšími aktivitami tohoto sboru jsou bohoslužby, ale nabízí také pravidelná setkání u kávy a zákusku (Církev Křesťanská společenství). Farní sbor *Českobratrské církve evangelické* v Krnově je společenstvím křesťanů protestantského typu, které vznikaly v západní Evropě v návaznosti na působení Jana Husa a dalších reformátorů. Kromě pravidelných bohoslužeb, přednášek a dalších aktivit nabízí kurz Alfa, kde se lidé seznamují s křesťanstvím (Evangelická církev v Krnově).

V rejstříku Ministerstva kultury registrovaných církví a náboženských společenství a dalších právnických osob jsou dále zapsány *Konvent minoritů v Krnově*, *Římskokatolická farnost Krnov*, *Sbor Církve adventistů sedmého dne Krnov*, *Svědkové Jehovovi-sál Království Krnov* (Ministerstvo kultury České republiky).

Sociální odbor města Krnova pořádá konference pro pracovníky v sociálních službách na téma *spiritualita v sociálních službách*, *duchovenská péče v sociálních službách* a *psychologická pomoc umírajícímu* (© Krnov).

3.7 Jazyková výchova

Středisko volného času Krnov nabízí výuku anglického jazyka pro dospělé začátečníky, jejíž součástí jsou praktické konverzace, nebo pro dospělé pokročilé, kteří už základní znalost angličtiny mají (Středisko volného času Krnov, příspěvková organizace). *Aristea jazyková škola-Krnov* nabízí kurzy angličtiny, němčiny, řečtiny, španělštiny, francouzštiny a italštiny pro děti, mládež a dospělé a pořádají také jazykové a poznávací pobyty (Aristea jazyková škola Krnov). Sdružené zdravotnické zařízení Krnov nabízí pro své zaměstnance speciální kurzy angličtiny a němčiny prostřednictvím školy *Abeceda* (© Copyright ABECEDA s.r.o.).

V databázi lektorů lze v Krnově nalézt dvě soukromé lektorky nabízející kurzy angličtiny kontaktně i on-line (NAUCIM.cz). Další jazykové školy sídlící v jiném městě umístěné na internetových stránkách nabízejí jak výuku on-line, tak možnost jazykového vzdělávání ve firmách, tlumočnické služby, kurzy pro veřejnost, víkendové kurzy, nebo kurzy zaměřené na speciální obor (© 2017 Prima Lingua).

3.8 Technickovědecká výchova

Vzdělávací centrum v Krnově, Slezská univerzita v Opavě zajišťuje vzdělávací činnosti v oblasti celoživotního vzdělávání dospělých, a to v oblastech:

- Univerzita třetího věku
- vzdělávání pracovníků samosprávy a státní správy
- realizace rekvalifikačních programů akreditovaných MŠMT
- vzdělávací programy pro veřejnost (PC kurzy, jazykové kurzy, aj.)
- vzdělávání pedagogických pracovníků v rámci programu DVPP akreditovaných MŠMT
- firemní vzdělávání (příprava kurzů dle individuálního zadání a požadavků firem)
- vzdělávání dle Zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách dle akreditace Ministerstva práce a sociálních věcí
- konání vědeckých konferencí, seminářů a workshopů
- podpora česko-polské spolupráce. Na Vzdělávací centrum Krnov jsou napojeny euroregiony Praděd, Silesia a partneři z Katowického a Opolského vojvodství (© 1999-2021 Education s.r.o.).

Do této oblasti lze zařadit Modelářský klub SMČR Leteckomodelářský klub Krnov, p.s., klub Přátel starého Krnova, Český kynologický svaz Krnov-Hlubčická, ZKO Agility Krnov, Klub krnovských filatelistů.

3.9 Další zájmové vzdělávací aktivity pro dospělé

Educo centrum je vzdělávací firmou v Krnově, fungující od roku 2005, která hledá funkční a smysluplná řešení a nabízí spolupráci lidem, kteří mají zájem o pozitivní změnu a profesionální přístup. A to například v sociálních službách, v oblasti školství, v různých organizacích, nebo na úřadech. Jedním z příkladů je pomoc absolventům v Moravskoslezském kraji k zprostředkováním kontaktů k jejich vysněné profesi, nabídka kvalitních stáží, snaha o snížení nezaměstnanosti v regionu. Portfolio nabídky kurzů je obsáhlé, jedná se například o kurzy Výcviku krizové intervence, Základní výcvik v mediaci, Sebezkušenostní výcvik, kurz Řešení konfliktů a vyjednávání, Čtenářská gramotnost pro pedagogy, kurz Manipulace s imobilním pacientem, Arteterapie, Prevence syndromu vyhoření a spousta dalších (© 2015 EDUCO CENTRUM s.r.o.). Transparentně s Educo centrem vznikla nezisková organizace *Edvia*, která pomáhá profesionalizovat práci sociálních pracovníků pracujících ve všech kontaktních pracovištích Úřadu práce v Moravskoslezském kraji a dále napomáhá maminkám v několika regionech s jejich návratem na trh práce (EDVIA.cz). Další vzdělávací organizací v Krnově je *Reintegra*, která pomáhá znevýhodněným lidem překonávat překážky, které by jim mohly bránit v plnohodnotném zapojení do společnosti a běžného života. Snaží se o implementaci inovativních vzdělávacích metod a produktů na mezinárodní úrovni do školní výuky. Tato organizace funguje od roku 2010 a má za sebou spoustu úspěšných projektů (REINTEGRA).

V oblasti gastronomie nabízí Středisko volného času Krnov pro dospělé *kurzy řeckého vaření*. V loňském roce proběhl v Krnově třetí ročník stále oblíbenějšího *Coffee Festivalu*. Celý festival probíhá ve venkovních prostorách centra města, kde stojí prodejní kávové stánky, foodtrucky aj. a vše je doplněno o kvalitní doprovodný program (Krnov Coffee Festival).

Součástí Aeroklubu Krnov, provozovatele veřejného vnitrostátního letiště Krnov je *Paraklub Krnov* nabízející seskoky padákem, tandemové seskoky, nebo propagační seskoky (Paraklub KRNOV).

Střelnice Krnov nabízí výcvik ve střelbě, možnost zapůjčení zbraní nebo použití vlastní, střelbu na skeet, prodej střeliva a terčů, uspořádání společenských akcí se střeleckými soutěžemi, přípravu ke zkoušce odborné způsobilosti – zbrojního průkazu. Možnost střelby i bez vlastnictví zbrojního průkazu za dozoru instruktora, který střelce zaškolí, předvede mu zbraň, vysvětlí zásady bezpečné střelby a následně střelbu i řídí. Jednotlivá stanoviště jsou vybavena dráhami s možností nastavení terčů ve vzdálenostech deset až sto metrů. Součástí

střelnice je i lukostřelecký kroužek. (© 2014 Střelnice Krnov). Střelecký sport patří mezi důležitou součást našich národních tradic a historie lukostřelby sahá až k období Lucemburků a Přemyslovců (Lukostřelba Silesia).

4 Výzkumné šetření

Teoretická část diplomové práce je zaměřena na zájmové vzdělávání dospělých, a to především v kontextu celoživotního vzdělávání. Definiuje funkci zájmového vzdělávání, možné bariéry, popisuje jeho jednotlivé typy, metody a formy. Dále analyzuje možnosti zájmového vzdělávání dospělých ve městě Krnov. Na teoretickou část navazuje část empirická, která zkoumá faktory ovlivňující účast dospělých na zájmovém vzdělávání a to, jak jsou s aktuální nabídkou ve městě spokojeni. Výstupem empirické části je vlastní výzkumné šetření formou dotazníků, jejich následná analýza a grafické zpracování.

4.1 Zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky

V současné době je nabídka zájmového vzdělávání pestrá, ovšem zaměřená více na potřeby dětí a mládeže. To samé platí i v oblasti aktuálně dostupných publikací, které se často datují před rokem 1989. Touto problematikou se ve své diplomové práci zabývala také Ing. Silvie Truparová (2019). Zaměřila se na analýzu zájmového vzdělávání dospělých ve statutárním městě Opava. V empirické části diplomové práce Truparová zjišťovala zájem dospělých o zájmové vzdělávání v Opavě, v jaké míře se dospělí na tomto vzdělávání podílejí, oblíbenost jednotlivých volnočasových aktivit, motivační činitele, či naopak bariéry a důvody proč se respondenti zájmového vzdělávání v Opavě neúčastní. Jak jsou respondenti informováni a zda je pro ně nabídka dostačující. To vše formou vlastního dotazníkového šetření. Z výzkumného šetření vyplývá, že největší zastoupení v dotaznících měly ženy, dále osoby zaměstnané a vysokoškolsky vzdělané. Tato zkušenost se rovná jevu, který popisuje Chráska (2016), a to že dotazník vyplní spíše lidé s vyšším vzděláním což připisuje většímu pocitu odpovědnosti a kladným postojem ke zkoumané problematice. Jak autorka uvádí ve statutárním městě Opava se účastní zájmového vzdělávání pravidelně 59 % respondentů, občas 31,8 %, vůbec 9,2 %. Jako nejčastější důvody neúčastní na zájmovém vzdělávání uvádí: nemám čas se účastnit (54,5 %), nemám zájem (36,4 %), jsem líný (13,6 %), případně kombinaci těchto možností. Jako nejoblíbenější oblast zájmového vzdělávání se v Opavě ukázaly být aktivity sportovní a pohybové (57,3 %), cestování a turistika (51,9 %), kulturní a estetické zájmy (49,8 %), ostatní jsou zastoupeny méně než 16 %. Z 81,5 % jsou respondenti s nabídkou zájmového vzdělávání dospělých v Opavě spokojeni, zbylá procenta by uvítala nejvíce změn opět v oblasti sportu a také kultury (Truparová, 2019).

Pro komparaci poslouží diplomová práce Bc. Simony Chaloupkové (2018) na téma Zájmové vzdělávání dospělých v Olomouci. Chaloupková se v diplomové práci více zaměřila na přínos zájmového vzdělávání pro dospělé, ve smyslu udržení celkové životní spokojenosti a kvality života. Většina respondentů v dotaznících uvedla, že díky účasti na zájmových aktivitách zlepšili své zdraví, dokážou lépe čelit stresu a získali nové přátele. Mezi respondenty i v tomto případě převládaly ženy, a to téměř ve dvojnásobném počtu. Nejvíce respondentů navštěvujících zájmové vzdělávání v Olomouci spadalo do věkové kategorie 36-45 let (34,71 %), téměř polovina respondentů měla vysokoškolské vzdělání (47,11 %). 66 % dotazovaných uvedlo, že jsou s nabídkou zájmového vzdělávání dospělých spokojeni, zbylí účastníci uváděli na rozdíl od zkoumaného vzorku Ing. Truparové nedostatek aktivit v oblasti výtvarného umění a ručních prací. Bariéry v účasti na zájmovém vzdělávání respondenti v Olomouci uváděli nejčastěji nedostatek času (69,42 %) a financí (38,02 %) (Chaloupková, 2018).

Třetí komparovaná diplomová práce autorky Ing. Bc. Marcely Kubelkové, DiS. (2016) analyzovala zájmového vzdělávání dospělých v Havířově. Z jejího šetření opět vyplývá, že nejčastějšími účastnicemi zájmového vzdělávání dospělých jsou ženy (62,4 %), jako u předchozích dvou šetření zde převažují respondenti s vysokoškolským vzděláním (37,7 %). V Havířově se dle Kubelkové zájmového vzdělávání účastní nejvíce respondenti ve věku 20-30 let (44,6 %). S nabídkou zájmového vzdělávání dospělých je spokojeno až 68,4 % dotázaných, bariéry spatřují zejména v lokalitě, v dostupnosti dopravní a časové. Další pak uvádějí zdravotní způsobilost a finanční prostředky. Preference jednotlivých aktivit dělí Kubelková u žen na oblasti kulturně-estetické, cestování a turistiku a vzdělávání. U mužů dominují počítačové činnosti, dále sportovní a pohybové aktivity, kulturně-estetické činnosti, cestování a turistika (Kubelková, 2016).

Z výsledků výzkumu všech komparovaných diplomových prací vyplývá že se zájmového vzdělávání dospělých účastní převážně ženy, dále osoby zaměstnané, dotazníky vyplnily ve větší míře osoby s vyšším vzděláním a většina respondentů je s nabídkou aktivit ve městech spokojená. Jako bariéry jsou nejčastěji uváděny špatná dopravní či časová dostupnost. Hlavním cílem naší diplomové práce bylo zanalyzovat nabídku zájmového vzdělávání dospělých v Krnově, zájem o něj, faktory ovlivňující účast, informovanost, oblíbenost jednotlivých forem a možné bariéry. Jako zajímavost může sloužit komparace výsledků s předchozími výzkumnými šetřeními uvedených diplomových prací v jiných městech (Tomášková, 2020).

4.2 Cíle empirické části

Hlavním cílem empirické části diplomové práce bylo odborně zanalyzovat do jaké míry se dospělí ve městě Krnov zájmově vzdělávají a jak jsou s aktuální nabídkou spokojeni.

Dílčí cíle výzkumného šetření:

- Zjistit, které faktory nejvíce ovlivňují účast respondentů na zájmovém vzdělávání.
- Zjistit překážky, které dospělým brání v účasti na zájmovém vzdělávání.
- Zjistit, zda podle respondentů konzumace alkoholu přispívá k lépe prožitému volnému času.
- Zjistit, zda jsou respondenti o aktivitách zájmového vzdělávání ve městě dostatečně informováni.

4.3 Charakteristika souboru respondentů

Respondenti byli dospělí obyvatelé města Krnova čili ti, kteří již nějakým způsobem vstoupili na trh práce. Vybírání byli anketním výběrem, na základě svého rozhodnutí. Dotazníky byly distribuovány nejčastěji elektronickou formou, mailem, nebo online dotazníkem přes sociální sítě. Část z nich byla v tištěné formě předávána náhodně osloveným respondentům. Návratnost dotazníků byla vcelku vysoká. Celkem bylo odesláno 230 dotazníků, návratnost byla 87 % (200 dotazníků), korektně vyplněno jich bylo 197, což je 85,7 %. Tuto skutečnost lze přičíst faktu, že dotazníky byly předávány osobně, nebo respondenti byli jednotlivě, či ve skupinách konkrétně oslovení přes sociální sítě, nebo v emailu.

4.4 Metoda šetření

K získání potřebných údajů od respondentů byla zvolena velmi frekventovaná kvantitativní metoda, dotazník. Dotazník je dle Chráska (2016) definován jako soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na něž respondent odpovídá písemně. Výhodou dotazníkového šetření je to, že umožňuje poměrně rychlé a ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů. Dotazník nebyl standardizovaný, obsahoval otázky uzavřené, polouzavřené i otevřené, a to podle charakteru

odpovědi. Dotazníky byly distribuovány od října roku 2020 do května 2021, následně analyzovány a vyhodnoceny. Výsledky výzkumného šetření dokládá následující kapitola.

5 Výsledky výzkumného šetření

Distribučováno bylo celkem 230 dotazníků, návratnost byla 87 % (200 dotazníků), 3 dotazníky byly vyřazeny z důvodu nekorektního, či neúplného vyplnění. Výzkumného šetření se tedy zúčastnilo celkem 197 respondentů. Dotazníky byly následně analyzovány a zpracovány do přehledných grafů. Každý graf je doplněn slovní interpretací.

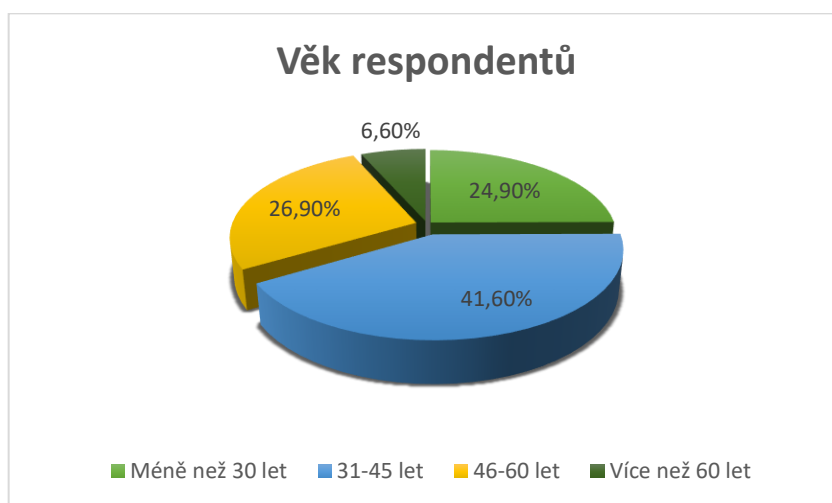
Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf č. 3: Genderové zastoupení respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

První otázka zjišťovala genderové zastoupení respondentů. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 130 žen (66 %) a 67 mužů (34 %).

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

Graf č. 4: Věkové rozložení respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

Ve druhé otázce jsme se dotazovali na věk respondentů. Největší zastoupení měla věková skupina 31-45 let, a to 82 (41,6 %), ve věku 46-60 let bylo 53 respondentů (26,9 %), 49 respondentů bylo mladších 30 let (24,9 %) a 13 respondentů starších 60 let (6,6 %).

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

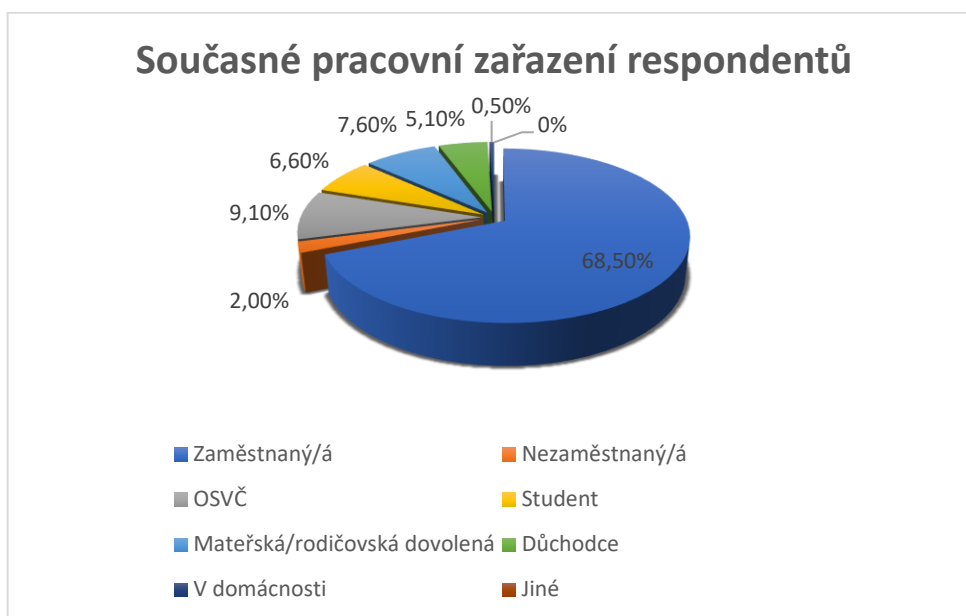
Graf č. 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

Třetí otázka zjišťovala nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Nejvíce respondentů bylo se vzděláním středoškolským s maturitou, a to 96 (49 %), 47 respondentů uvedlo nejvyšší dosažené vzdělání vysokoškolské (24 %), položku vyučen/a zvolilo 25 respondentů (12,2 %), vyšší odborné vzdělání 23 (11,7 %) a základní 6 (3,1 %).

Jako u ostatních diplomových prací na podobné téma uváděných v kapitole 4.1 i zde se potvrdilo tvrzení Chrásky (2016), že dotazník vyplní spíše lidé s vyšším vzděláním, u kterých je předpoklad většího pocitu odpovědnosti a kladného postoje ke zkoumané problematice.

Otázka č. 4: Jaké je Vaše současné pracovní zařazení?

Graf č. 6: Současné pracovní zařazení respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

Čtvrtá otázka zjišťovala, zda respondenti odpovídají základnímu kritériu pro výzkumné šetření a to, jestli již nějakým způsobem vstoupili na trh práce. Položku zaměstnaný/á vyplnilo celkem 135 respondentů (68,5 %), 18 zvolilo OSVČ (9,1 %), respondentů na mateřské/rodičovské dovolené bylo 15 (7,6 %), studentů 13 (6,6 %), respondentů ve starobním či jiném důchodu bylo 10 (5,1 %), nezaměstnaný/á 5 (2 %), nejmenší zastoupení měla položka v domácnosti, a to 1 (0,5 %).

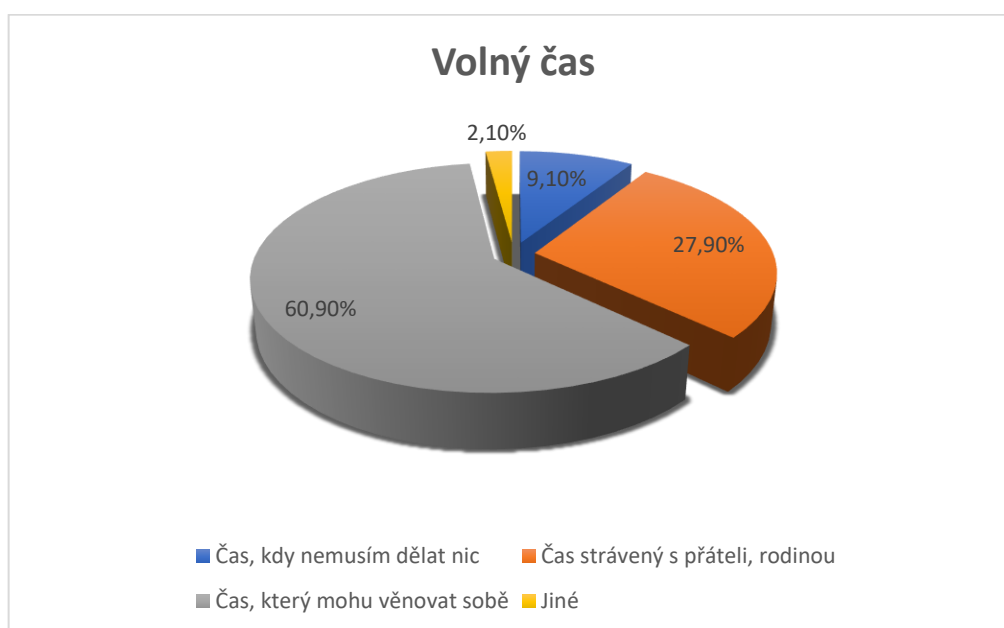
Otázka č. 5: Bydlíte?

Graf č. 7: Bydliště respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

Tato otázka analyzovala bydliště respondentů. Předpokladem bylo, že lidé žijící v bytě, budou mít obecně více volného času, neboť jim odpadá starost s pracemi okolo domu a na zahrádce. Tato položka je dále uvedena i v otázce č. 10, kde 71 respondentů uvedlo, že se ve svém volném čase nejraději věnuje práci na zahrádce. Ve výzkumné šetření převažují respondenti žijící v bytě, celkem 120 (60,9 %), v domě jich žije 77 (39,1 %).

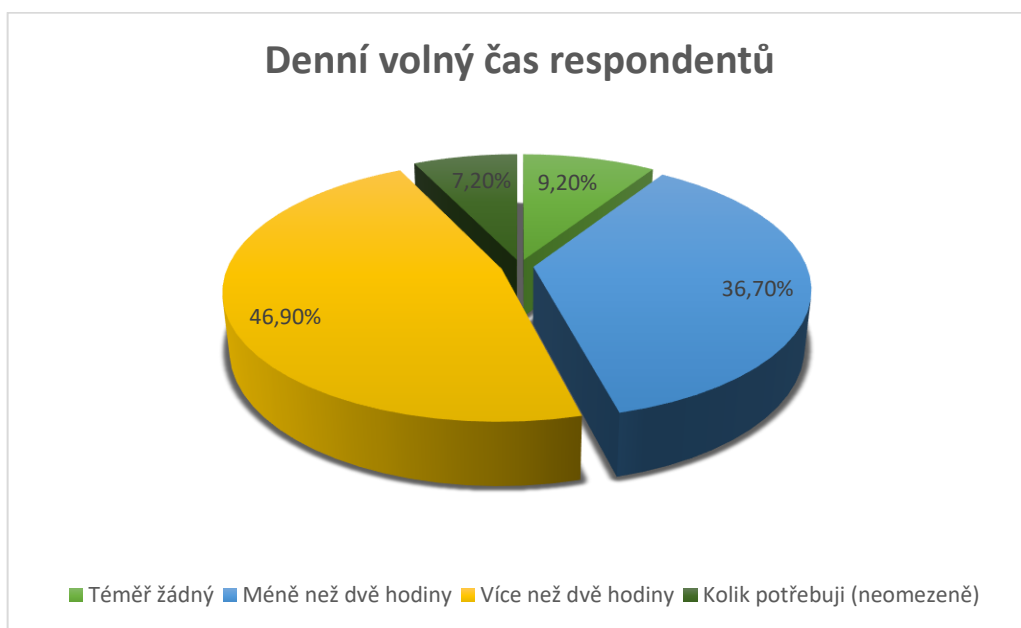
Otázka č. 6: Co pro Vás znamená pojem „volný čas“?

Graf č. 8: Vysvětlení pojmu „volný čas“ (Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 6 zjišťovala, co si respondenti představují pod pojmem „volný čas“. Pro 120 respondentů (60,9 %) je to čas, který mohou věnovat sobě (svým zálibám, koníčkům, péči o svůj vzhled, zdraví apod.), pro 55 respondentů je to čas strávený s přáteli, rodinou (27,9 %), 18 respondentů uvedlo, že je to pro ně čas, kdy nemusí dělat nic (9,1 %) a 4 uvedli jiné (2,1 %): čas, který mohu strávit podle svých představ (1) a 3 respondenti uvedli kombinaci předchozích možností.

Otázka č. 7: Kolik volného času máte denně?

Graf č. 9: Denní volný čas respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

V sedmé otázce jsme se dotazovali na to, kolik volného času respondenti denně mají. Více, než dvě hodiny uvedlo 92 respondentů (46,9 %), méně než dvě hodiny 72 (36,7 %), 18 uvedlo, že nemají téměř žádný volný čas (9,2 %) a 15 (7,2 %) zvolilo položku kolik potřebuji (neomezeně).

Otázka č. 8: Věnujete se ve svém volném čase nějaké zájmové aktivitě?

Graf č. 10: Účast respondentů na zájmových aktivitách (Zdroj: vlastní výzkum)

Otázkou číslo 8 bylo zjišťováno, jestli se respondenti pravidelně účastní zájmových aktivit. Ano, občas uvedlo 102 respondentů (52,3 %), ano, pravidelně 85 (42,6 %) a ne 10 (5,1 %).

Otázka č. 9: Jestli se nevěnujete žádné zájmové aktivitě, je to z důvodu?

Graf č. 11: Důvody neúčasti respondentů na zájmových aktivitách (Zdroj: vlastní výzkum)

Devátou položkou byly zjišťovány nejčastější důvody neúčasti respondentů na zájmovém vzdělávání. Nejvíce respondentů (26,4 %) uvedlo, že je to z důvodu nedostatku času, 19 % uvedlo lenost, stejně měly položky nedostatek financí a zdravotní důvody (8,2 %), nevhovující časová dostupnost 7,3 %, nedostatečná informovanost 3,6 %, špatná dopravní dostupnost i nezájem 1,8 %, ostatní bylo zastoupeno stejnou četností: 0,9 % (chtěla bych se více věnovat, mám mnoho zájmových aktivit, pečuji o maminku, omezení kvůli Covid-19).

Otázka č. 10: Kterým z uvedených zájmových aktivit se věnujete?

Zájmové aktivity respondentů	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sportovní a pohybové (návštěva posiloven, různé druhy sportu, tanec aj.)	135	72,20 %
Kulturní a estetické (přednášky, koncerty, divadlo, kino, galerie, besedy aj.)	85	45,50 %
Cestování a turistika (výlety na hrady a zámky, návštěvy památek, do přírody apod.)	115	61,50 %
Oblast environmentální (kynologie, včelařství, myslivost, ekologie)	6	3,20 %
Oblast techniky (historická vozidla, vojenství, železnice)	7	3,70 %
Zdraví a zdravý životní styl (zdravověda, první pomoc)	24	12,80 %
Jazykové vzdělávání (cizí jazyky, znaková řeč)	26	13,90 %
Oblast duchovního života (různé druhy náboženství, meditace)	19	10,20 %
Rukodělné práce (šití, pletení, vyšívání, tvoření)	27	14,40 %
Práce na zahrádce	71	38 %
Práce na rodinném domě	1	0,50 %
Čtení knih	1	0,50 %
Zbraně, střelba a přebíjení střeliva (TCCC, trénink adaptace a přežití v mimořádných situacích, nově oblast amatérských rádií a komunikace)	1	0,50 %
Filatelie, rybaření	1	0,50 %
Jóga	2	1 %
Degustace vín a whisky	1	0,50 %
Nemám na to čas	1	0,50 %
Sportovní střelba + myslivost	1	0,50 %
Sebevzdělávání	2	1 %

Tabulka č. 4: Oblasti zájmových aktivit respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka číslo 10 zjišťovala nejoblíbenější zájmové aktivity respondentů. Největší oblibu mají v Krnově u dospělých aktivity sportovní a pohybové (72,2 %), následovány jsou oblastí cestovního ruchu a turistikou (61,5 %). 45,5 % respondentů ve svém volném čase nejraději navštěvuje kulturní a estetické formy zájmového vzdělávání, 38 % respondentů se ve svém volném čase zabývá prací na zahrádce. 14,4 % respondentů se věnuje rukodělným pracím. Další oblíbené aktivity jsou z oblasti jazykového vzdělávání (13,9 %), zdraví a zdravý životní styl (12,8 %), 10,2 % respondentů se zajímá o duchovno. V menší míře jsou zastoupeny oblasti techniky (3,7 %), environmentální (3,2 %) a jiné.

Otázka č. 11: Jste členem nějakého spolku, zájmového sdružení, svazu, kroužku, klubu apod.?

Graf č. 12: Členství ve spolku, zájmovém sdružení, svazu, kroužku, klubu (Zdroj: vlastní výzkum)

Otázkou č. 11 bylo zjišťováno, zda jsou respondenti členy nějakého spolku, zájmového sdružení, svazu, kroužku, či klubu. I přes to, že se téměř 95 % respondentů ve svém volném čase alespoň občas věnuje nějaké zájmové aktivitě, většina z nich není členem žádného zájmového spolku. Ne odpovědělo 163 respondentů (83,4 %), ano 34 (16,6 %).

Otázka č. 12: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, napište prosím konkrétně jakého?

Spolky, kterých jsou respondenti členem	Počet respondentů
Plavecký klub	3
Systema	1
Florbal Orca Krnov	2
Keramika pro dospělé	2
Kreslení pod vedením ZUŠ	1
Sportovní střelecký klub PSK Union Praha	1
Českomoravská myslivecká jednota	1
Fotbalový klub NEAFO Senior	1
PS VZS ČČK Krnov (vodní záchranáři)	1
Loutkařský soubor	1
Český svaz kulturistiky a fitness	2
Zahradkářský klub	4

Cvičení na bosu	1
Sportovní spolek	3
Jogacentrum	1
Český rybářský svaz	2
Klub důchodců	1
HO AVATAR Krnov	1
Svaz postižených civilizačními chorobami v ČR	1
Taneční kroužek	1
Spinning Krnov	1
TJ Lokomotiva Krnov	2
ČMMJ, AWS	1
Jiu-jitsu	1

Tabulka č. 5: Spolky, kterých jsou respondenti členem (Zdroj: vlastní výzkum)

Nejpočetnější skupinou jsou členové spolků zaměřených na pohyb, dále jsou zmiňovány spolky zaměřující se na kulturu a estetiku, environmentální aktivity, a jiné.

Otázka č. 13: Z jakého důvodu se ve svém volném čase věnujete nějaké zájmové aktivitě?

Graf č. 13: Důvody účasti na zájmových aktivitách (Zdroj: vlastní výzkum)

Na tuto otázku nejčastěji respondenti odpovídali, že se zájmových aktivit účastní hlavně pro radost (79,8 %), je to pro ně aktivní relaxace (68,1 %), rádi by zlepšili svou fyzickou kondici (65,4 %), baví je zkoušet nové věci a cítí potřebu se dále rozvíjet (30,3 %). 29,8 % respondentů navštěvuje volnočasové aktivity zejména proto, že se jich účastní jejich známí a přátelé, 23,9 % proto, aby se dozvěděli nové věci a informace a 19,1 % se účastní, aby se seznámili s novými lidmi. Jako další (3) respondenti uvedli: nesmím se nudit (1), naučit děti plavat a zdravotvědu (1), věnuji se své práci (1).

Otázka č. 14: Přispívá podle Vašeho názorů konzumace alkoholu k lépe strávenému (prožitému) volnému času?

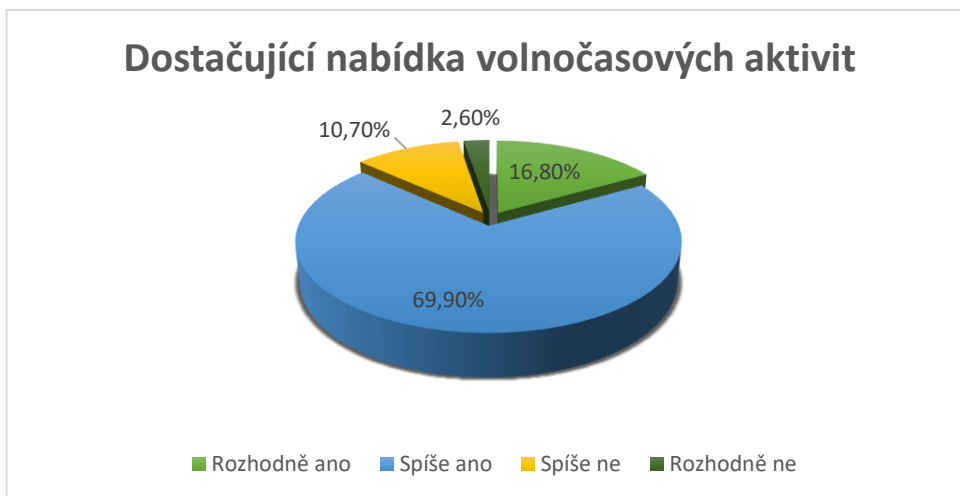

Graf č. 14: Vliv konzumace alkoholu na trávení volného času (Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 14 zkoumala, zda si respondenti spojují prožitek volného času s konzumací alkoholu. Otázka tak reaguje na studie o užívání alkoholu v České republice uváděné v teoretické části práce. Nejvíce respondentů (113) odpovědělo, že spíše ne (57 %), alkohol si rozhodně nespojuje s lépe prožitým volným časem 66 respondentů (33,8 %), spíše ano 16 (8,2 %), rozhodně ano 2 (1 %).

Otázka č. 15: Je podle Vašeho názoru nabídka volnočasových aktivit ve městě Krnově dostačující?

Graf č. 15: Dostačující nabídka volnočasových aktivit v Krnově (Zdroj: vlastní výzkum)

Spíše ano uvedlo 137 respondentů (69,9 %), rozhodně ano 33 (16,8 %), spíše ne 21 (10,7 %) a rozhodně ne 6 (2,6 %).

Otázka č. 16: Co podle Vás v oblasti volnočasového a zájmového vzdělávání dospělých ve městě Krnově nejvíce chybí?

Graf č. 16: Chybějící oblasti volnočasového a zájmového vzdělávání dospělých v Krnově (Zdroj: vlastní výzkum)

Na tuto otázku nejvíce respondentů odpovědělo, že jim nic nechybí, nabídka je dostačující 102 (52 %), 21 respondentů pocítuje největší rezervy v oblasti cestování a turistiky (10,8 %), 17 v oblasti kulturní a estetické výchovy (8,7 %), více sportovních a pohybových aktivit by uvítalo 14 respondentů (7,2 %), technickou a odbornou oblast jich uvedlo 13 (6,7 %), 9 zvolilo položku jazykové vzdělávání (4,6 %), 8 oblast zdraví a zdravý životní styl (3,6 %), 6 oblast duchovního života (3 %) a jiné 7 (3,4 %). Zde respondenti uváděli wellness, nevím, pořádání workshopů zaměřených na zdraví, sport, zdravý životní styl (první pomoc, zdravá výživa, jóga apod.), degustace vín a whiskey, herny pro děti.

Otázka č. 17: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, napište prosím konkrétně jaká?

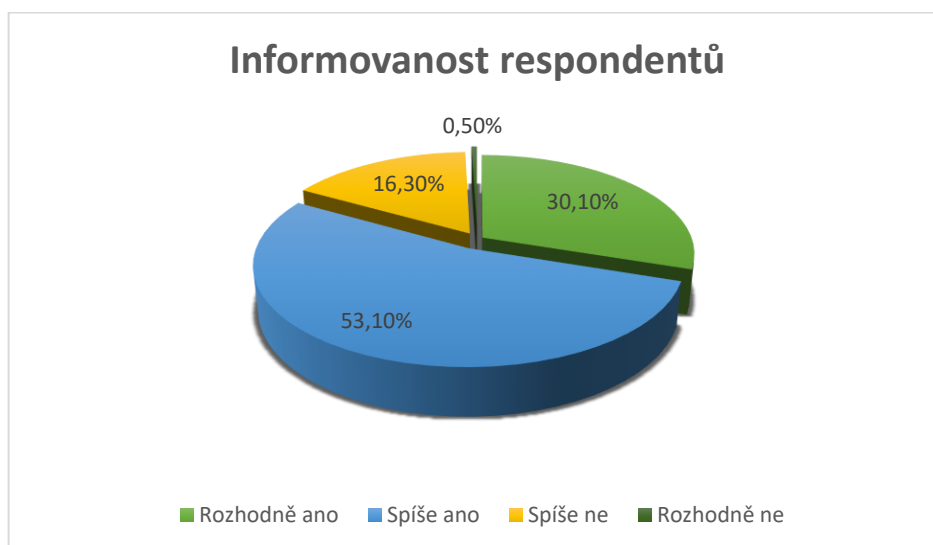
Chybějící zájmové oblasti	Počet respondentů
Pohybové	7
Výuka cizích jazyků	2
Veřejné kulturní akce, koncerty	3
In-line dráha	1
Výpočetní technika	1
Výstavy, přednášky	3
Divadelní představení	1
Tanec	1
Výtvarné kurzy	1
Oblast duchovna	1
Chemie, biochemie, analytická chemie	1
Dětská herna	1
Kurzy češtiny	1
Přednášky z oblasti vědy a techniky	1
Kurzy vaření	1
Jóga pro děti	1
Degustace vín a whisky	1
Festivaly ručních prací	1
Fitness	1
Turistika	2

Fyzioterapie, aromaterapie	1
Aquacentrum, saunový svět	2
Více aktivit pro mladé	3
Meditace	1
Organizace a nabídka výletů po okolí Itálie	1
Větší možnost zapojení do členství, jako byl dříve Svazarm	1

Tabulka č. 6: Chybějící oblasti zájmového vzdělávání (Zdroj: vlastní výzkum)

V této části výzkumného šetření se měli respondenti konkrétně vyjádřit, jaké zájmové aktivity jim v Krnově chybí. Zde uváděli opět nejvíce aktivity zaměřené na pohyb, péči o zdraví a zdravý životní styl, kulturní akce, jazykové vzdělávání, kurzy vaření, vybudování aquacentra, saunový svět, herny pro děti, ale i vzdělávání zaměřené na chemii, fyzioterapii, aromaterapii, festivaly ručních prací, degustace vín a whisky a další.

Otázka č. 18: Jste podle Vašeho názoru dostatečně informováni o nabídce zájmových aktivit ve městě Krnově?

Graf č. 17: Dostatečná informovanost respondentů o nabídce zájmových aktivit (Zdroj: vlastní výzkum)

Dospělí obyvatelé města Krnov jsou z velké části o volnočasových aktivitách dostatečně informováni. Spíše ano odpovědělo 104 respondentů (53,1 %), rozhodně ano 59 (30,1 %), spíše ne 33 (16,3 %) a rozhodně ne 1 (0,5 %).

Otázka č. 19: Odkud nejčastěji získáváte informace o nabídce zájmových aktivit v Krnově?

Graf č. 18: Získávání informací respondentů o nabídce zájmových aktivit (Zdroj: vlastní výzkum)

Nejvíce se o zájmových aktivitách respondenti dozvídají z facebooku: 81 (41,1 %), 54 uvedlo možnost od přátel, kolegů a známých (27,4 %), z oficiálních webových stránek města Krnov jich získává nejčastěji informace 23 (11,7 %), z Krnovských listů 14 (7,1 %), z výlepových ploch města 7 (3,7 %), z webových stránek spolků, organizací 5 (2,5 %) a jiné možnosti uvedlo 5 respondentů (2,5 %), konkrétně: nezjišťuji (1), z internetu obecně (1), všechny odpovědi jsou platné (1), z doslechu (1), náhodně (1). 4 respondenti odpověděli z informačního centra města Krnova (2 %) a stejný počet z propagačních letáků (2 %).

Otázka č. 20: Uvítali byste ještě jiný způsob informování o zájmovém vzdělávání dospělých v Krnově?

Graf č. 19: Možnost dalšího způsobu informování o zájmových aktivitách ve městě (Zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 20 se ptala respondentů na názor, zda by přivítali ještě další způsob informování o zájmových aktivitách ve městě. Ne jich odpovědělo 170 (88 %), ano 27 (12 %).

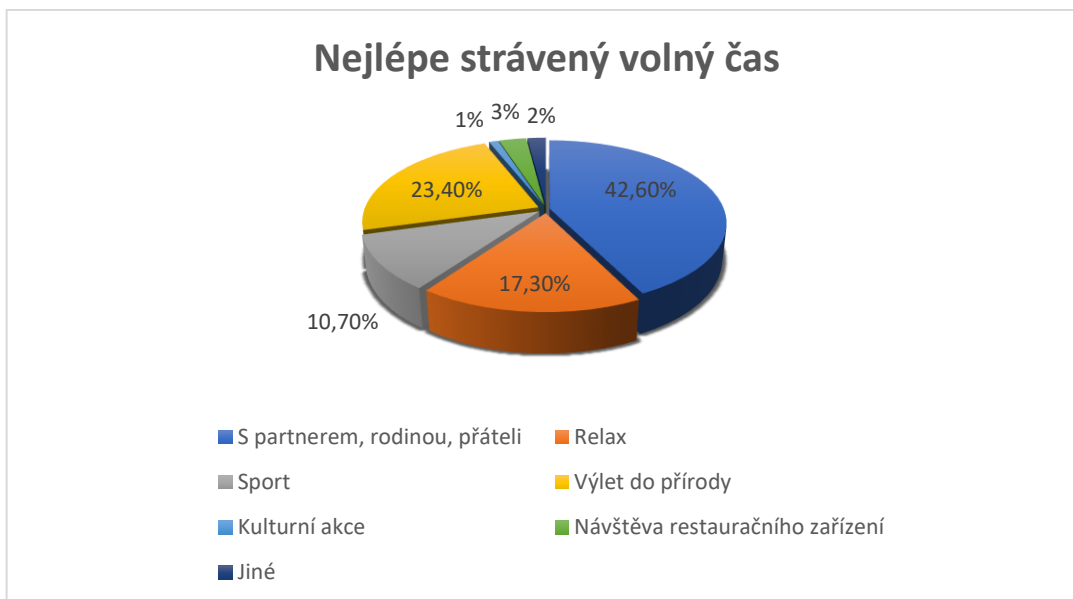
Otázka č. 21: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano, napište prosím konkrétně jaký?

Možnosti dalšího získávání informací	Počet respondentů
Přehledněji na facebookových stránkách města	4
Mobilní rozhlas (aplikace)	1
Cokoliv jiného, než facebook	1
Letáčky do schránky	7
Plakáty	1
Internet obecně	2
Instagram	1
Email	1
Nevím	2

Tabulka č. 7: Další možnosti informování o zájmovém vzdělávání (Zdroj: vlastní výzkum)

Jako další zdroj informací respondenti nejčastěji uváděli letáčky do schránky, uvítali by přehlednější nabídku na facebookových stránkách a na internetu obecně. Mezi další varianty uvedli aplikaci mobilní rozhlas, plakáty, Instagram, dostávání informací přímo do emailové schránky.

Otázka č. 22: Pokud by se Vám během dne neplánovaně naskytl volný čas, jak ho nejraději strávíte?

Graf č. 20: Nejlépe strávený čas respondentů (Zdroj: vlastní výzkum)

V této otázce měli respondenti uvést, jakou variantu strávení volného času by zvolili, kdyby se jim neplánovaně během dne naskytl. Nejčastější odpověď (84) byla s partnerem, rodinou, přáteli (42,6 %), výlet do přírody by si udělalo 46 respondentů (23,4 %), pro 34 byla nejlepší varianta relax (17,3 %), 21 by volilo sport (10,7 %), návštěvu restauračního zařízení (kavárny, cukrárny) 6 (3 %), kulturní akci by si nenechali ujít 2 (1 %) a z nabídky si nevybrali 4 (2 %), uvedli: záleží na situaci a počasí (1), výlet s rodinou, přáteli (1), zahrádka (1), šití (1).

6 Diskuse

Hlavním cílem empirické části diplomové práce bylo odborně zanalyzovat do jaké míry se dospělí v Krnově zájmově vzdělávají a jak jsou s aktuální nabídkou spokojeni. Kritériem pro vstup do dotazníkového šetření bylo, aby respondent nějakým způsobem již vstoupil na trh práce. Jako dílčí cíle pak byly stanoveny faktory ovlivňující účast respondentů na zájmovém vzdělávání, překážky, které dospělým brání v účasti na volnočasových aktivitách. Dále jsme se pokoušeli zjistit, zda podle respondentů konzumace alkoholu přispívá k lépe prožitému volnému času a zda jsou o aktivitách zájmového vzdělávání ve městě dostatečně informováni, nebo by uvítali další zdroj informací. Pokud ano, tak konkrétně jaký.

První čtyři otázky charakterizovaly výzkumný soubor respondentů z hlediska genderového a věkového zastoupení, nejvyššího dosaženého vzdělání a současného pracovního zařazení respondentů, což jak bylo uvedeno výše bylo hlavním kritériem pro vstup do výzkumného šetření. Na základě analýzy získaných informací vyplynulo, že se dotazníkového šetření, stejně jako u všech komparovaných diplomových prací účastnily ve větší míře ženy (66 %). Jak uvádí Matulčík (2014) zastoupení žen v zájmovém vzdělávání se v historickém vývoji výrazně změnilo. Procento účastníků mužů v celoživotním vzdělávání stále klesá, naopak zastoupení žen se zvyšuje. Muži se tak dostávají mezi ty cílové skupiny, které se málo, nebo vůbec neúčastní organizovaných forem dalšího vzdělávání dospělých. Z pohledu věkového rozložení převažovala věková skupina 31-45 let (41,6 %) a nejčastější nejvyšší ukončené vzdělání bylo středoškolské (49 %). Následovalo vzdělání vysokoškolské (24 %). I v našem výzkumu se potvrdilo tvrzení Chrásky (2016), že dotazníkového šetření se účastní spíše lidé s vyšším vzdělání, u kterých je předpoklad kladného postoje ke zkoumané problematice a mají větší pocit odpovědnosti. Ke stejnému závěru dospěly i ostatní komparované autorky diplomových prací na toto téma. Kritériem pro vstup do výzkumného šetření bylo, aby respondent nějakým způsobem vstoupil na trh práce. Ze zkoumaného vzorku respondentů výrazně převažovaly osoby zaměstnané (68,5 %).

Pátá otázka zjišťovala, zda respondenti bydlí spíše v domě, nebo v bytě. Otázka byla položena záměrně z toho důvodu, neboť jsme předpokládali, že lidé žijící v bytě, budou mít obecně více volného času, neboť jim odpadá starost s pracemi okolo domu a na zahrádce a mají tak větší prostor věnovat se dalším zájmovým aktivitám. V našem výzkumném šetření převažovali podle předpokladu respondenti žijící v bytě (60,9 %).

Další otázka zjišťovala, co si respondenti nejčastěji vybaví pod pojmem volný čas. Z 60,9 % to byl čas, který mohou věnovat sobě, svým zálibám, koníčkům, péči o svůj vzhled, zdraví apod. Druhou nejčastější odpovědí byl čas strávený s přáteli, rodinou (27,9 %). 46,9 % respondentů má denně více než dvě hodiny volného času a téměř 95 % dospělých v Krnově se účastní nějaké zájmové aktivity. A to z 42,6 % pravidelně, 52,3 % se jich účastní alespoň občas. Na předchozí otázku navazovalo zjišťování, z jakého důvodu se tedy respondenti zájmového vzdělávání neúčastní. Nejčastější odpovědí bylo z důvodu nedostatku času (26,4 %), dále respondenti uváděli jako důvod svou lenost (19,2 %) a stejné procento odpovědí měly položky nedostatek financí a zdravotní důvody (8,2 %). Časová bariéra byla nejčastější odpovědí také v dotazníkovém šetření Truparové (2019) a Chaloupkové (2018). V Havířově (Kubelková, 2016) je největší bariérou v zájmovém vzdělávání špatná dostupnost a nevyhovující lokalita.

V otázce deset mohli respondenti vybírat z více odpovědí a zjišťovali jsme jejich nejoblíbenější zájmové aktivity. Nejoblíbenější mezi respondenty je oblast sportovní a pohybová, stejně jako v Opavě (Truparová, 2019). Tuto položku v Krnově zvolilo 72,2 % respondentů a zahrnuli jsme do ní návštěvu posiloven, různé druhy sportů, tanec aj. Navazovalo cestování a turistika (61,5 %) a oblast kulturně-estetická (45,5 %). Kubelková (2016) ve své diplomové práci dělí preference zájmových aktivit mezi ženy, kde převládla oblast kulturně-estetická, cestování a turistika a vzdělávání. U mužů v Havířově dominují počítačové činnosti, dále sportovní a pohybové aktivity, kulturně-estetické činnosti, cestování a turistika. Jedenáctá otázka zjišťovala, zda jsou respondenti, kteří se účastní zájmových aktivit členy nějakého spolku, zájmového sdružení, svazu, kroužku, klubu apod. Z výzkumného šetření vyplynulo, že většina členem žádného spolku není (83,4 %). Zbýlých 16,6 % mělo v následující otevřené otázce napsat, kterého spolku, sdružení apod. jsou členy. Největší zastoupení měla opět oblast sportu. Otázka třináct se ptala respondentů, z jakého důvodu se ve svém volném čase věnují nějaké zájmové aktivitě. 79,8 % se zájmově vzdělává pro radost, pro 68,10 % je to součástí aktivní relaxace, 65,4 % respondentů by rádo zlepšilo svou fyzickou kondici a posílilo své zdraví.

Čtrnáctá otázka se zaměřila na životní styl dospělých v Krnově. Právě životní styl se podle Švamberg Šauerové (2018) odráží v životě dané osobnosti, ve výběru přátel, v preferování určitých aktivit, zájmů, koníčků a trávení volného času. Konkrétně jsme se zaměřili na užívání alkoholu, které je i přes rozsáhlé zdravotní a sociální důsledky běžnou součástí většiny populace a zajímalo nás, zda si respondenti zpříjemňují svůj volný čas právě alkoholem. Nadměrná konzumace alkoholu má za následek nejen zvýšené riziko různých

onemocnění, ale je často spojena se zvýšeným rizikem úrazů, dopravních nehod či trestných činů. Alkoholické nápoje podle Státního zdravotního ústavu pravidelně a velmi často (denně nebo obden) konzumuje 17,3 % české populace od patnácti let. Nejvyšší průměrnou roční spotřebu čistého alkoholu v České republice za rok 2019 vykazují věkové skupiny 25 až 44 let a 45 až 64 let (8,6 litrů alkoholu), nižší spotřebu mají osoby starší 65 let (5,4 litrů). Z našeho výzkumného šetření vyplývá, že 90 % respondentů v Krnově je přesvědčeno o tom, že alkohol nepřispívá k lépe strávenému (prožitému) volnému času, což je jistě pozitivní zjištění.

Otázka číslo 15 a 16 zjišťovala, do jaké míry jsou respondenti spokojeni s aktuální nabídkou volnočasových aktivit ve městě Krnově. 86,7 % respondentů je s nabídkou spokojeno, z toho rozhodně spokojeno je 16,8 %, spíše spokojeno 69,9 %. Také u komparovaných diplomových prací jsou respondenti z více než 60 % ve svých městech s nabídkou zájmového vzdělávání spokojeni. Největší rezervy dospělí v Krnově spatřují v oblastech cestování a turistiky, což i odpovídá našim poznatkům z teoretické části o vcelku malé nabídce cestovních kanceláří. Další nedostatečnou nabídku respondenti spatřují v oblasti kulturní a estetické, sportovní a pohybové, technické a odborné. Konkrétně respondentům ve městě chybí wellness, saunový svět, in-line dráha, více kulturních akcí, degustace vín a whisky, herny pro děti, workshopy zaměřené na ruční práce, zdravý životní styl, fyzioterapie, aromaterapie, meditace, jóga pro děti aj.

Otázky č. 18 a č. 19 se respondentů dotazovaly na to, zda jsou o nabídce zájmových aktivit dostatečně informováni a odkud se nejčastěji o těchto aktivitách dozvídají. Více než 83 % respondentů se cítí být dostatečně o dění v Krnově informováni a jako nejčastější zdroj informací využívají facebook (41,1 %). 27,4 % respondentů se o aktivitách dozvídají od svých přátel, kolegů a známých a 11,7 % z oficiálních webových stránek města. Na tyto otázky navazovala otázka č. 20, která se dotazovala, zda by respondenti uvítali ještě jiný způsob informování a pokud ano, tak konkrétně jaký. Z výzkumného šetření vyplynulo, že nový zdroj informací by uvítalo pouze 12 % respondentů a konkrétně by se mohlo jednat o letáčky do schránky, přehlednější nabídku na facebookových stránkách a na internetu obecně, aplikaci mobilní rozhlas, plakáty, Instagram, nebo dostávání informací přímo do emailové schránky.

Poslední otázka se ptala respondentů na to, jak nejraději by strávili svůj volný čas, kdyby se jim neplánovaně naskytl kdykoliv během dne. Nejčastější odpovědí bylo strávení ho se svým partnerem, rodinou, přáteli (84 %), následován byl výletem do přírody (23,4 %), relaxací

(17,3 %) a sportem (10,7 %). Tato položka pro nás byla mírně překvapující při převaze oblíbenosti sportovních aktivit ve výzkumném šetření.

Závěr

Diplomová práce si kladla za cíl přiblížit problematiku zájmového vzdělávání dospělých, které jak bylo uvedeno v úvodu je podle našeho názoru upozaděno oproti zájmovému vzdělávání dětí a mládeže. V praktické části jsme se konkrétně zaměřili na město Krnov, nabídku jeho zájmově vzdělávacích aktivit a snažili jsme se o odbornou analýzu toho, do jaké míry se zde dospělí zájmově vzdělávají, jak jsou s aktuální nabídkou spokojeni, zda jim nějaká volnočasová oblast v nabídce chybí, zda jsou dostatečně o nabídkách informováni, nebo by uvítali ještě další zdroj informací. Celá diplomová práce byla tvořena ve specifických podmínkách, neboť právě probíhala pandemie Covid-19 spojená s velkým omezením nejen zájmových aktivit, ale i volného pohybu. Dotazníky byly distribuovány v době rozvolnění, proto zde tento fakt nebyl zanesen. Zajímal nás názor respondentů bez ohledu na tuto skutečnost, kterou v té době nikdo nečekal a netroufali jsme si ani představit, jak dalekosáhlé následky s sebou ponese. Společnost byla nucena poměrně v krátké době reagovat na tyto změny, což je v podstatě hlavní myšlenka celoživotního vzdělávání. Jak bylo psáno v úvodu, člověk se učí celý život a podstatou lidské existence je naučit se reagovat na změny. Jak uvádí Šerák (2008), většina odborníků se shoduje na tom, že v nejbližších letech bude získávat stále silnější pozici elektronické vzdělávání a výhledově možná nahradí mnohé, doposud běžné formy a metody vzdělávání. S rozvojem aktuálních trendů, jakými jsou například m-learning (využívání mobilních technologií, PocketPC apod.) nebo blended learning (propojení elektronického a prezenčního prvku, tzv. smíšené učení) dojde k překonání většiny dosavadních negativních vlastností e-learningu a celý edukační proces tak bude nabývat ještě více individuálního charakteru. Jedinec tak bude mít možnost získávat informace kdykoliv a kdekoliv. Pro rozvoj zájmového vzdělávání, které je obecně založeno na faktoru sebe řízeného učení, tak bude rozvoj elektronického vzdělávání zcela zásadní a je nutné, aby se ve společnosti podporovaly faktory vedoucí ke zvýšení technologické gramotnosti, a to jak na straně účastníků, tak na straně poskytovatelů aktivit zájmového vzdělávání dospělých.

Diplomová práce je určena široké veřejnosti k lepší orientaci v nabídce zájmového vzdělávání dospělých v Krnově a zdrojích informací. Zájmové vzdělávání pomáhá dospělým uspokojit osobní potřeby a rozvíjet osobnost různými směry. Z výzkumného šetření vyplynulo, že se zájmově vzdělává až 95 % dospělých v Krnově. S nabídkou jsou většinou spokojeni, konkrétní nedostatky uvedené v dotazníkovém šetření pak mohou posloužit zastupitelům města, či přímo organizacím nabízejícím volnočasové aktivity k rozšíření svého portfolia.

Seznam zkratek

CK – Cestovní kancelář

ČR – Česká republika

EK – Evropská komise

ESF – Evropský sociální fond

EU – Evropská unie

EUROSTAT – Evropský statistický úřad

mm – milimetr

m² - metr čtverečný

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MZČR – Ministerstvo zdravotnictví České republiky

NIPOS – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

OSN – Organizace spojených národů

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

TIC – Turistické informační centrum

TJ – Tělovýchovná jednota

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

WHO – World Health Organization

ZKO – Základní kynologická organizace

z.s. – zapsaný spolek

Seznam použitých zdrojů

BARTÁK, Jan. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. Management studium (Alfa Nakladatelství). ISBN 978-80-87197-12-7.

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 1*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 978-80-244-3248-9.

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 2*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 978-80-244-3249-6.

BROUKALOVÁ, L. et al. (2012). *Cíle a indikátory pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu v České republice*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky. Retrieved from http://www.mzp.cz/cz/cile_indikatory_evvo_dokument.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

CHALOUPKOVÁ, Simona. *Zájmové vzdělávání dospělých v Olomouci*. Olomouc, 2018. Diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

KOMENSKÝ, Jan Amos, KUMPERA, Jan, ed. *Jak (se) učit: vybrané myšlenky o vzdělání a výchově*. Praha: Mladá fronta, 2004. 128 s. ISBN 80-204-1123-2.

KUBELKOVÁ, Marcela. *Zájmové vzdělávání dospělých v Havířově*. Olomouc, 2016. Diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

MERRIAM, Šaran B., BIEREMA, Laura L., *Adult Learning*. Jossey-Bass, 2013. ISBN: 978-1-118-41631-0.

MACHALOVÁ, M. The psychology of attracting new target groups in adult education. In: MACHALOVÁ, M. – PRUSÁKOVÁ, V. (eds.) *Attracting new target groups in adult education*. Bratislava: Gerlach Print, 2002. ISBN: 80-968564-5-6.

MACHALOVÁ, M. *Psychológia vo vzdelávaní dospelých*. 1. vydanie. Bratislava: Rádio Print, 2004. ISBN 80-969339-6-5. 2. vydanie. Bratislava: Gerlach Print, 2006. ISBN: 80-89142-07-9.

MATULČÍK, Július. Cieľové skupiny vzdelávania dospelých ako objekt komparatívneho výskumu. In: VETEŠKA, Miroslav, ed. *Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Lifelong learning for all – challenge of 21st century*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-047-1.

PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5232-7.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.

SHEEHYOVÁ, Gail. *Průvodce dospělostí: šance a úskalí druhé poloviny života*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-185-1.

SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE (2011). *Globální strategie pro omezování škodlivého užívání alkoholu. (Translated from WHO (2010). Global strategy to reduce the harmful use of alcohol. Geneva: World Health Organisation.) Adiktologie, (11)1, 20–37.*

SYCHA, Martin. Krátký rozbor několika trendů celoživotního učení a překážky, které znesnadňují či zabraňují jejich dalšímu rozvoji. In: TURECKIOVÁ, Michaela, ed. *Další vzdělávání jako nástroj rozvoje jednotlivce i společnosti*. Praha: Educa Service ve spolupráci s Českou andragogickou společností, 2008. Česká a slovenská andragogika. ISBN 978-80-87306-00-0.

ŠERÁK, Michal. Možnosti a bariéry využívání e-learningu v zájmovém vzdělávání dospělých. In: TURECKIOVÁ, Michaela, ed. *Další vzdělávání jako nástroj rozvoje jednotlivce i společnosti*. Praha: Educa Service ve spolupráci s Českou andragogickou společností, 2008. Česká a slovenská andragogika. ISBN 978-80-87306-00-0.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3.

TOMÁŠKOVÁ, Lucie. *Zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky*. Olomouc, 2020. Seminární práce. UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta.

TRUPAROVÁ, Silvie. *Analýza zájmového vzdělávání dospělých ve statutárním městě Opava*. Olomouc, 2019. Diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901737-9-9.

Internetové zdroje

ABECEDA s.r.o. [online]. Copyright © [cit. 2021-05-02] Dostupné z: <https://www.abeceda.org/specialni-jazykove-kurzy-szz-krnov/>

Aristea jazyková škola – Krnov [online] [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.schoolandcollegelists.com/CZ/Krnov/372203639479341/Aristea-jazykov%C3%A1-%C5%A1kola---Krnov>

Církev Křesťanská společenství [online] [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://kaes.cz/spolecenstvi/>

Cyklistika pro všechny Krnov [online] [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <http://www.cyklistikakrnov.com/>

CzechTourism [online]. Copyright © 2021 [cit. 2020-11-12] Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>

Český olympijský výbor [online]. Copyright © 1999-2021 [cit. 2020-08-20] Dostupné z: <https://www.olympic.cz/upload/files/Koncepce-sportu-2016-2025.pdf>

Český statistický úřad [online] [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/>

Český statistický úřad. *Demografická ročenka měst.* [online] [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/121739362/13006620242.pdf/03940e89-3edc-484a-8a80-5171d6d26a8a?version=1.1>

Český systém kvality služeb [online]. Copyright © [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.csks.cz>

Education s.r.o. [online]. Copyright © 1999-2021 [cit. 2021-05-03] Dostupné z: nakurzy.cz/kurzy/19148/univerzita-tretiho-veku-krnov

EDUCO CENTRUM s.r.o. [online]. Copyright © 2015 [cit. 2021-05-03] Dostupné z: <http://www.educocentrum.cz>

EDVIA.cz [online] [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <http://www.edvia.cz>

EUROSTAT. *Adult participation in learning, 2018.* [online] [cit. 2021-05-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20190517-1>

Evangelická církev v Krnově [online] [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <http://krnov.evangnet.cz/nase-cirkev/>

Evropská rozvojová agentura [online]. Copyright © 2021 [cit. 2020-09-02] Dostupné z: http://aktivne.eracr.cz/wp-content/uploads/2013/01/A5-manual_nahled.pdf

Faculty of science Charles University [online]. [cit. 2020-12-22] Dostupné z: <https://www.natur.cuni.cz/eng/aktuality/popular-science/no-more-bottles-of-beer-czech-adolescents-drink-less-alcohol/popular-science-no-more-bottles-of-beer-czech-adolescents-drink-less-alcohol>

Charita Česká republika. *Charita Krnov.* [online]. Copyright © 2021 [cit. 2021-05-02] Dostupné z: <https://krnov.charita.cz/sluzby-charity-krnov/>

Informuji.cz [online]. Copyright © 2009-2021 [cit. 2021-02-15] Dostupné z: <https://www.informuji.cz/objekt/5285-kofola-music-club/>

Informuji.cz [online]. Copyright © 2009-2021 [cit. 2021-02-15] Dostupné z: <https://www.informuji.cz/objekt/14204-villa-cafe/>

Klub českých turistů, odbor Krnov [online]. Copyright © 2006-2021 [cit. 2021-03-15] Dostupné z: <https://www.turistikrnov.cz/>

Krnov [online]. Copyright © [cit. 2021-03-20] Dostupné z: <http://www.krnov.cz/oslavy-dne-zeme/>

Krnov [online]. Copyright © [cit. 2021-03-20] Dostupné z: <http://www.krnov.cz/zivotni-prostredi/>

Krnov [online]. Copyright © [cit. 2021-04-10] Dostupné z: <https://krnov.cz/myslivost/d-3612>

Krnov [online]. Copyright © [cit. 2021-04-25] Dostupné z: <http://www.krnov.cz/projekt-zdrave-mesto>

Krnov [online]. Copyright © [cit. 2021-05-02] Dostupné z: <https://www.krnov.cz/pod-kridly-andela/a-2220>

Krnov Coffee Festival [online] [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <http://www.krnovcoffeefestival.cz>

Krnov. Koncepce rozvoje sportu v Krnově 2019 [online] [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: https://www.krnov.cz/assets/File.ashx?id_org=7455&id_dokumenty=32293krnov.cz

Krnovská synagoga [online]. Copyright © 2015 [cit. 2021-02-21] Dostupné z: <https://www.krnovska-synagoga.cz/historie/historie-synagogy>

Lukostřelba Silesia [online] [cit. 2021-05-25]. Dostupné z: http://lukostrelba.kuduk.cz/dejiny_lukostrelby.htm

Městská knihovna Krnov [online] [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <http://www.knihkrnov.cz>

Městské informační a kulturní středisko Krnov [online] [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <http://mikskrnov.cz/divadlo/o-nas>

Městské informační a kulturní středisko Krnov [online] [cit. 2021-01-12]. Dostupné z: <http://www.mikskrnov.cz/muzeum/o-nas/historie>

Ministerstvo kultury [online] [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/rejstriky-registrovaných-cirkvi-a-naboženských-společeností-a-dalších-právníckých-osob-467.html>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie vzdělávací politiky České republiky 2020* [online]. Praha: MŠMT. [cit. 2020-10-02]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* [online]. ©2013-2021 MŠMT. [cit. 2020-10-03]. Dostupné z: [file:///C:/Users/planeo/Downloads/brozura_S2030_ISBN-3%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/planeo/Downloads/brozura_S2030_ISBN-3%20(1).pdf)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+* [online]. ©2013-2021 MŠMT. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: file:///C:/Users/planeo/Downloads/brozura_hlavni_smery_6.pdf

Ministerstvo zdravotnictví České republiky. *Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030* [online]. Praha: MZČR, 2019. [cit. 2020-10-12]. Dostupné z: <https://zdravi2030.mzcr.cz/zdravi-2030-strategicky-ramec.pdf>

Moravský rybářský svaz [online]. Krnov © [cit. 2021-03-23] Dostupné z: <https://mocrskrnov.wbs.cz>

Národní pedagogický institut České republiky. *Memorandum o celoživotním učení*. [online] Copyright © 2011-2021 [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/uploads/Periodika/ZPRAVODAJ/2001/ZP01PIIa.pdf>

NAUCIM.cz. *Databáze lektorů*. [online] [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.naucim.cz/vyuka-anglictina/-/okres-bruntal/krnov/>

Paraklub KRNOV [online] [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <http://www.para-krnov.cz>

Prima Lingua [online]. Copyright © 2017 [cit. 2021-05-02] Dostupné z: <https://www.primalingua.cz/o-nas>

REINTEGRA [online]. [cit. 2021-05-03] Dostupné z: <https://www.reintegra.cz/>

Skautský oddíl Krnovská Trojka [online]. Copyright © 2014-2021 [cit. 2021-03-21] Dostupné z: <http://krnov.svazskautu.cz/akce/2021-uklidme-krnov-uklidme-si-za-humny>

STATISTIKA KULTURY České republiky [online]. [cit. 2020-10-16] Dostupné z: <https://www.statistikakultury.cz/kulturni-oblasti/>

STATISTIKA KULTURY České republiky [online]. Copyright © 2018 [cit. 2020-11-20]
Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2020/09/Statistika_2018_EDUKACE.pdf

Státní zdravotní ústav [online]. [cit. 2020-12-16] Dostupné z: www.szu.cz/Zprava_o_uzivani_tabaku_a_alkoholu_v_Ceske_republice.pdf

Středisko volného času Krnov, příspěvková organizace [online]. [cit. 2021-02-25] Dostupné z: <https://www.svckrnov.cz>

Středisko volného času Krnov, příspěvková organizace [online]. [cit. 2021-05-02] Dostupné z: <http://www.svckrnov.cz/zajmove-utvary?cat=jazyky>

Střelnice Krnov [online]. Copyright © 2014 [cit. 2021-05-03] Dostupné z: <https://strelnice-krnov.webnode.cz/strelnice/>

Turistické informační centrum Krnov [online]. [cit. 2020-12-28] Dostupné z: <https://www.infokrnov.cz/zakladni-informace/os-1411/p1=52> informace: Krnov-Turistické informační centrum (infokrnov.cz)

Turistické informační centrum Krnov [online]. [cit. 2021-02-02] Dostupné z: <https://www.infokrnov.cz/prehlidka-70mm-filmu/os-1407/p1=1542>

Turistické informační centrum Krnov [online]. [cit. 2021-02-20] Dostupné z: <https://www.infokrnov.cz/koncertni-sin-sv-ducha/d-1242/p1=1415>

Turistické informační centrum Krnov [online]. [cit. 2021-02-21] Dostupné z: <https://www.infokrnov.cz/vystavy-v-krnove/d-1109/p1=1425>

Turistické informační centrum Krnov [online]. [cit. 2021-03-02] Dostupné z: <https://www.infokrnov.cz/krnovske-hudebni-slavnosti/>

Základní organizace Českého svazu včelařů Krnov [online]. [cit. 2021-04-22] Dostupné z: <http://vcelarikrnov.webnode.cz>

Zákony

§ 2 písm. a) zákona č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)

Vyhláška č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu

Zákon č. 3/2002, o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností

Zákon č. 122/2000 Sb.-Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 159/1999 Sb.-Zákon o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Základní charakteristiky zájmového vzdělávání

Obrázek č. 2: Vzdělávání v současném světě

Obrázek č. 3: Zájmové vzdělávání dospělých

Obrázek č. 4: Pyramida učebních motivů

Obrázek č. 5: Krnov Cvilín

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Základní znaky dospělosti

Tabulka č. 2: Skupiny zemí podle účasti v organizovaných formách vzdělávání dospělých obyvatel ve věku 16-65 let

Tabulka č. 3: Cíle a indikátory pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu v České republice

Tabulka č. 4: Oblasti zájmových aktivit respondentů

Tabulka č. 5: Spolky, kterých jsou respondenti členem

Tabulka č. 6: Chybějící oblasti zájmového vzdělávání

Tabulka č. 7: Další možnosti informování o zájmovém vzdělávání

Seznam grafů

Graf č. 1: Účast dospělých na vzdělávání v EU ve věku 25-64 let

Graf č. 2: Spotřeba alkoholických nápojů na 1 obyvatele v České republice

Graf č. 3: Genderové zastoupení respondentů

Graf č. 4: Věkové rozložení respondentů

Graf č. 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Graf č. 6: Současné pracovní zařazení respondentů

Graf č. 7: Bydliště respondentů

Graf č. 8: Vysvětlení pojmu „volný čas“

Graf č. 9: Denní volný čas respondentů

Graf č. 10: Účast respondentů na zájmových aktivitách

Graf č. 11: Důvody neúčasti respondentů na zájmových aktivitách

Graf č. 12: Členství ve spolku, zájmovém sdružení, svazu, kroužku, klubu

Graf č. 13: Důvody účasti na zájmových aktivitách

Graf č. 14: Vliv konzumace alkoholu na trávení volného času

Graf č. 15: Dostačující nabídka volnočasových aktivit v Krnově

Graf č. 16: Chybějící oblasti volnočasového a zájmového vzdělávání dospělých v Krnově

Graf č. 17: Dostatečná informovanost respondentů o nabídce zájmových aktivit

Graf č. 18: Získávání informací respondentů o nabídce zájmových aktivit

Graf č. 19: Možnost dalšího způsobu informování o zájmových aktivitách ve městě

Graf č. 20: Nejlépe strávený čas respondentů

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Příloha 1

Vážený pane, vážená paní,

jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci, obor Řízení volnočasových aktivit. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku, který poslouží jako podklad výzkumného šetření v rámci mé diplomové práce na téma Analýza zájmového vzdělávání dospělých v Krnově. Dotazník je zcela anonymní a poslouží pouze pro potřeby diplomové práce.

Pokud není uvedeno jinak, označte křížkem vždy jen jednu odpověď. Otázky vyžadující konkrétní odpověď vypište prosím na vyznačený řádek.

Vyplnění dotazníku nezabere více než deset minut.

Děkuji za Váš čas a ochotu pečlivě vyplnit tento dotazník.

Lucie Tomášková

Dotazník

1. Jaké je vaše pohlaví?
  - Muž
  - Žena

2. Jaký je váš věk?
  - Méně než 30 let
  - 31-45 let
  - 46-60 let
  - Více než 60 let

3. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
  - Základní
  - Vyučen/a
  - Středoškolské s maturitou
  - Vyšší odborné
  - Vysokoškolské

4. Jaké je vaše současné pracovní zařazení:
  - Zaměstnaný/á
  - Nezaměstnaný/á
  - OSVČ
  - Student
  - Mateřská/rodičovská dovolená
  - Důchodce
  - V domácnosti
  - Jiné.....

5. Bydlíte?
- V domě
  - V bytě
6. Co pro Vás znamená pojem „volný čas“?
- Čas, kdy nemusím dělat nic
  - Čas strávený s přáteli, rodinou
  - Čas, který mohu věnovat sobě (svým zálibám, koníčkům, péči o svůj vzhled, zdraví apod.)
  - Jiné, uveďte.....
7. Kolik volného času máte denně?
- Téměř žádný
  - Méně než dvě hodiny
  - Více než dvě hodiny
  - Kolik potřebuji (neomezeně)
8. Věnujete se ve svém volném čase nějaké zájmové aktivitě?
- Ano, pravidelně
  - Ano, občas
  - Ne
9. Jestli se nevěnujete žádné zájmové aktivitě, je to z důvodu?
- Nedostatku času
  - Nedostatku financí
  - Špatná dopravní dostupnost
  - Nevyhovující časová dostupnost (den a čas konání)
  - Lenost
  - Nezájem
  - Zdravotní důvody
  - Nedostatečná informovanost
  - Jiný, uveďte.....
  - Věnuji se nějaké zájmové aktivitě
10. Kterým s uvedených zájmových aktivit se věnujete? Odpovědí může být více.
- Sportovním a pohybovým (návštěva posiloven, různé druhy sportů, tanec aj.)
  - Kulturním a estetickým (přednášky, koncerty, divadlo, kino, galerie, besedy aj.)
  - Cestování a turistika (výlety na hrady a zámky, návštěvy památek, do přírody apod.)
  - Oblast enviromentální (kynologie, včelařství, myslivost, ekologie)
  - Oblast techniky (historická vozidla, vojenství, železnice)
  - Zdraví a zdravý životní styl (zdravověda, první pomoc)
  - Jazykové vzdělávání (cizí jazyky, znaková řeč)
  - Oblast duchovního života (různé druhy náboženství, meditace)
  - Rukodělné práce (šití, pletení, vyšívání, tvoření)
  - Práce na zahrádce
  - Jiné.....

11. Jste členem nějakého spolku, zájmového sdružení, svazu, kroužku, klubu apod.? (např. myslivci, kynologové, včeláři, zahrádkáři, plavci, šachisté apod.)
- Ano
  - Ne
12. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, napište prosím konkrétně jaké?
.....
13. Z jakého důvodu se ve svém volném čase věnujete nějaké zájmové aktivitě? Odpovědi může být více.
- Protože se jich účastní mí přátelé, známí
  - Rád/a se seznamuji s novými lidmi
  - Baví mě zkoušet nové věci
  - Rád/a se dozvídám nové věci, informace
  - Chci zlepšit svou fyzickou kondici a posílit své zdraví
  - Potřeba rozvoje osobnosti, dovedností
  - Pro radost
  - Aktivní relaxace
  - Jiné.....
  - Nevěnuji se žádné zájmové aktivitě
14. Přispívá podle Vašeho názoru konzumace alkoholu k lépe strávenému (prožitému) volnému času?
- Rozhodně ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Rozhodně ne
15. Je podle vašeho názoru nabídka volnočasových aktivit ve městě Krnově dostačující?
- Rozhodně ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Rozhodně ne
16. Co podle vás v oblasti volnočasového a zájmového vzdělávání dospělých ve městě Krnově chybí?
- Sportovní a pohybové
  - Kulturní a estetické
  - Cestování a turistika
  - Technické a odborné
  - Oblast zdraví a zdravý životní styl
  - Jazykové vzdělávání
  - Oblast duchovního života
  - Jiné, uveďte.....
  - Nic mi nechybí, nabídka je dostačující

17. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, napište prosím konkrétně jaká?

.....

18. Jste dle Vašeho názoru dostatečně informováni o nabídce zájmových aktivit ve městě Krnově?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

19. Odkud nejčastěji získáváte informace o nabídce zájmových aktivit v Krnově?

- Z oficiálních webových stránek města Krnov
- Z webových stránek spolků, organizací
- Z facebooku
- Z výlepových ploch města
- Z propagačních letáků
- Z Krnovských listů
- Z informačního centra města Krnova
- Od přátel, kolegů, známých
- Jiné, uveďte.....

20. Uvítali byste ještě jiný způsob informování o zájmovém vzdělávání dospělých v Krnově?

- Ano
- Ne

21. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, napište prosím konkrétně jaký?

.....

22. Pokud by se Vám během dne neplánovaně naskytl volný čas, jak ho nejraději strávíte?

- S partnerem, rodinou, přáteli
- Relax
- Sport
- Návštěva restauračního zařízení, kavárny, cukrárny
- Výlet do přírody
- Kulturní akce
- Jiné, uveďte.....

Ještě jednou Vám velmi děkuji za vyplnění dotazníku